

תְּחַנְנֶנּוּ: טו שְׁבַעַת יוֹמִין פְּטוֹר תְּחַנְנֶנּוּ: א' שְׁבַעַת יָמִים מִצֹּת תֹּאכְלוּ →

R. Simon

1

רש"י

לקט בהיר

חקת עולם תחגובו (מכיל): (עו) שבעת ימים. שטיינזאל של ימים: שבעת ימים מצות תאכלו. ובמקום אחר הוא אומר (דבר ע"ו ח) ששת ימים תאכל מצותי, למד* על שביעי של פסח שאינו חובה לאכול מצה, ובלבד שלא יאכל חמץ, מנין אף ששה רשות (תלמוד לומר שבעת* ימים) זו מדה שיש בהם חמץ * למדו * ששת

ואחר שגילה לנו קרא שאינו ב' דורות מעתה ידענו שגם לדורותיכם פירושו כל הדורות (חזק): (גו) כבר ביארנו דבר זה בפסוק (י" כ"ג) שלשת ימים עיי"ש, שהכוונה לומר שאין החייו מורה על לשון נקבה, כי לשון נקבה זו "שבע", אלא היא חייו הקיבור, והוא שם דבר, שהמיווג מו' דברים נקרא שבעת, ומיווג זה הוא של ימים, והוא דרך מליצה ויפוי הכתב, ופירושו ממש כמו שבעה ימים: (גו) רזון רש"י כאן כמו בכל מקום לפרש הכתוב על פי פשוטו, אשר יוכל להתפרש ב' אופנים, שנוכל לטעות ולפרש שהכתוב מצוה לאכול מצות בכל יום מהו ימים, אבל האמת שאינו כן, אלא פירושו שאם אחת רוצה לאכול לחם אסור לך בחמץ ומותר לך במצה, ונא להכריח זאת על ידי דרשת חז"ל, והוא עו"ה, פסוק זה לריך להאמר, (עין פסחים כ"ח: ובמפרשים טעמים רבים נגלים ונסתרים, וחזק מכל זה לריך אחת לדעת שאין לנו בכל התורה אזוהרה על אכילת חמץ כל שבעה חזק מזה, כי מה שנאמר סוף פסוק זה הוא עוגש ואזוהרה מנין) ואחר שנכתב פסוק זה רזון הכתוב לשמור אוחזו מטעות כדלעיל, לזה כתב במקום אחר ששת ימים תאכל מצות, ואילו יום שביעי לא קאמר, הרי בהכרח שיום ה' אין בו חיוב לאכול, וזה מכריח אוחזו שגם ששת ימים הראשונים אין פירושו חיוב אלא רשות, שאל"כ יש סמירה עם פסוק שלפניו, שכאן כלל יום ה' בתוך החיוב ושם הוציאו מכללו, ואין לך לומר אלא שבין כאן ובין שם פירושו רשות ולא חובה, אבל מה שאמר הכתוב בערב תאכלו מצות ודאי שכוונתו לחייב, שאל"כ מיותר הוא, שידענו שאיסור חמץ נהג בלילה כביס ממאמר הכתוב עד יום האחד ועשרים, אבל לא נוכל לומר עליו שיצא מן הכלל, שהרי לא נכלל במאמר שבעת ימים

אור החיים

יד. חקת עולם תחגובו. טעם שלה הספיק לומר לדורותיכם. והגם שאמרו ז"ל (מכילתא) כי דורותיכם לבד הייתי אומר מיעוט רבים שנים תלמוד לומר חקת עולם לגלות על פירוש דורותיכם שהוא תמיד עדיין קשה לא היה לו לומר לדורותיכם אלא חקת עולם. אכן יחבאר על דרך האומר (ברכות י"ב:) למען תזכור את יום לאתך מארץ מצרים כל ימי חיך להבוא לימות המשיח, ולמאן דאמר כל ימי חיך הלילות אפשר כי אמר חקת עולם שלא האמר חינוח בימי החירות? בימי הגלות שאנו משועבדים מה מקום לזכרון

אור בהיר

קיד) לריך לחוג את יום ע"ו. קטו) שהרי הגלות לא הימה אלא אחר כמה דורות. קטז) שהוא על ימי הגלות. כללו של דבר לדורותיכם לבד לא די, שנוכל לטעות שפי' ב' דורות, חוקת עולם לבד לא די, שנוכל לפרשה על זמן שישראל על אדמתם, אבל עתה אי אפשר לומר כן, שאם כן מיותר לדורותיכם, ובהכרח לומר שבין לדורותיכם ובין חקת עולם פירושו לדורות עולם ממש. קיז) של

דזמן קארנארין גבולג - (ע)
(בזמן בא יבא וזא יתנו וזא)
שאר ח'ו (גסו)

אך ביום הראשון תשביתו שאר
מבתיכם כיון פלאכל המין ונכרתה
הנפש ההוא מישראל מיום הראשון
עד יום השבעי: וביום הראשון

תיקבון פרם ביומא קדמא
תבמלון חמיע מבתיכון ארי כף
דיכור חמיע וישחצו אנשא ההוא
מישראל מיומא קדמא עד
יומא שביעאה: וביומא

קדמא קדמא קדמא
שביעאה קדמא קדמא
כף עיבדא קא ו'

לקט בהיר

רשיי

מנות האכלו, שהכלל הזה אינו מדבר מלילות רק מימים, ועוד כתיב על מנות ומרורים יאכלוהו, וזה ודאי שהוא חובה, אלא שזה רק בזמן הבית שיש פסח, לזה נא בערב האכלו שגם בזמן הזה הוא חובה (ג"א): (נח) פי' תורה לזה לנו משה בשביל פקודי ה' מלוחיו חקוחיו ומשפטיו הכתובים בה, ולא רק פשטי הכתובים כחז' יושר עלינו לקיים, אלא גם היז'א מן הכתובים על פי דרושים הם עיקרי גופי ויסודי התורה, ואופני הדרושים מסרו לנו חז"ל איש מפי איש ממשה רע"ה, וקראו אותם "מדות" שהתורה נדרשת בהן, וזה אחד מאותן מדות: (נט) פי' הגם שמלנו ראשון פירושו קודם, אבל מן הסתם אינו כן, ומי יכריחנו לומר כן: (ס) והפסח נשחט בערב יו"ט, וכן בזמן הזה שאין פסח בעוה"ר, כבר ידענו שלענין איסור חמץ ואכילת מלה אין חילוק בפני הבית או שלא בפניו (מ"ל): (סא) פי' במוד (כן הוא בפירוש במכילתא), כי חובת נפש פעמים פירושו הרצון והדעת, כמו (בראש' כ"ג ח') אם יש את נפשכם, או (דברי י"ב ע"ו) והאבנת את ה' וכו' וכל נפשך, או (שם כ"ג כ"ה) ואכלת ענבים כנפשך. והרא"ם כתב כי חובת ההוא משמע שיהא בהיותו וביסוד דעתו עיי"ש: (סב) שהיא כל העולם, ופירושו שנכרת ונפקק מנין ישראל שהיה שם עד

בחוריהי' דבר שהיה בכלל ויז'א מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו בלבד יז'א, אלא ללמד על הכלל כיון יז'א, מה שביעי רשות חף ששה רשות, יכול חף לילה* הראשון רשות, תלמוד לומר (י"ה) בערב האכלו מלח, הכחוצ קצבו חובה (מכיל' - פסחים ק"ב): אך ביום הראשון תשביתו שאר. מערב יום טוב, וקרוי ראשון לפי שהוא לפני השבעה, ומלנו מוקדם קרוי ראשון, כמו (איב ע"ו ז') הראשון אדם תולד, הלפני אדם נולדת, הו' אינו אלא ראשון של שבעה: (י"ז) תלמוד לומר (י"ד כ"ה) לא תשחט על חמץ, לא תשחט הפסח* ועדיין חמץ קיים (מכיל' - פסחים ה'): הנפש ההוא. כשהיא ננפשה* (י"ז) וזדעחה, פרע לאדם (מכיל'): מישראל. שומע אני חכרת מישראל ותלך לה לעם אחר, תלמוד לומר במקום אחר (י"ח כ"ב ג') מלפני, בכל מקום שהוא רשות* (י"ז) (מכיל'): שינו ושתתת הליה. ברוח.

(נח) מקרא קדש. כ קודש, לאכילה, ושתיי בהם. אפילו על ידי (יכול חף לנכרים, חלמ לכס ולא לנכרים (י) מכשירוי*) שאפשר לו

(הנוסח שלפנינו) וז"ל: כל או אינו, לא תעשה אהה ו בהם לא תעשה אהה ולא יהא מוחר על מלאכה גו שמניא ברייתות כאלו מ לקר בלחי, ועיין בפירוש יורה דרכו שבדייתא זו עו יעשה חנך אבל גוי יעו אומר אינו לריך וכו' ק"ו הוא שמהא מוחר על מל מק"ו, ור'איה ברורה וזכר עכו"ם או כותי כדרכו בק לא מעשו" בהם שהיה פ בידכם אלא גם לא יהיה נ לפני עור וכו', או אפילו שיהא חייב, שהלא אפילו דבר המכשיר ומכין כדי לבדו, כלומר, מלאכה או ומירך ר' יהודה בגמ' בש

אכל מלות וכו' בידו פחות ולא יותר, נחכ עד גמר הגאולה ש הפליא ה' עשות נסו

אור החיים

לעשות זכרון הדבר. הלא"י) גם הפסח שז"ה ה' לקחה שה לבית אבות וגו' עדיין לא פסח אלא שבזכות מלוח זו יפסח ה', גם המלכה בזכות מלוח זו ימחר לגואלם, וכן היה. והמלא שאמרו רבותינו ז"ל (פסחים ק"ב). מדרשות החורה בל' זי"ג מדות כי כל שבעה אין חיוב במלה אלא לילה ראשונה קבעו הכחוצ חובה, והטעם כי גם בחינת המלוח"י לא היה אלא בליל ט"ז וזה נקבע לחובה בזמן עצמו ומאז והלאה אין כיון בנס למלוח וכו'. וטעם

אומרו שבעה ימים מלות אינו אלא רשות. ואולי שדיבר בסדר זה לומר כי מעלה עליו הכחוצ כאילו אכל כל ז' ימים. ותמלא כי לוח ה' ב' מקראי קודש ביום הא' וביום הז' (ק"א) יום א' ללד גם יום ט"ו, ויום ז' ללד גם גמר הגאולה של קריעת ים סוף וכו'. עוד טעם אומרו שבעה ללד שלא לוח ה' בכל ז' לאו דלא האכל חמץ (י"ז) והייתי אומר אם לא אכל חמץ אין בידו לא זכות ולא עונש תלמוד לומר שבעה ימים תאכל מלות לומר לך כי כשלא אכל חמץ כאילו

אור בהיר

אכילת מלה. קיה) כאן מתחיל החירוק. קיש) פירוש טעם חיוב אכילת המלות. קב) פירוש האוכל מלה בליל ט"ז מעלה עליו הכחוצ כאילו היה מלוח לאכול כל ז'. וגם אכל כל ז'. קבא) מניח ר'איה על מה שאמר למעלה שהחיוב אינו אלא בזמן שהטעם מרמו עליו, שהלא גם שניה ממלאכה אינו חיוב כל ז' אלא דוקא בלוחו זמן שז' הרמו עליו. קבב) פי' בכל אוהרות

שההיר על אכילת חמץ לא מלה בקימה. וכו' דוקא

אֶרֶץ זִבְתַּח הַלֵּב וּדְבַשׁ וְעִבְדֵת אֶת־
הָעִבְדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: וְשִׁבְעַת
יָמִים תֹּאכַל מִצֵּת וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִג
לִיהוֹה: הִּי מִצוֹת יֹאכַל אֶת שִׁבְעַת
הַיָּמִים וְלֹא־יִרְאֶה לָךְ חֶמֶץ וְלֹא־יִרְאֶה
לָךְ שָׂאֵר בְּכָל־יְבֻלְךָ: וְהַגִּדְתָּ לְבְנֶיךָ
בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה

וּתְפַלֵּחַ יְת פִּלְחָנָא הָדָא בְּרִיתָא
הַדְּוִי: וְשִׁבְעָה יוֹמִין תִּיכּוֹף
פְּטִירָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעֵאָה חֲנָא
קָדָם י: וּפְטִיר יתְאכַל ית שִׁבְעַת
יוֹמִין וְלֹא יתְחַזֵּי קָדָה חֲמִיעַ וְלֹא
יתְחַזֵּי קָדָה חֲמִיר בְּכָל תְּחוּמָּה:
ח וְתַחֲזִי קָדָה בְּיוֹמָא הַהוּא
קְמִיָּר בְּרִיתָא דִּין עֲבַד י: לִי

במפקן ממצרים: ט
על ירך וקדקדנא פי
תהי אוריתא דין
בידא תקיפא אפקה
י ותשר ית קיפא ו
סזמן לזמן: יא ויהי א

לקט בהור

רש"י

שחיתר נכלל הוא נכנעני (רא"ם): ו) וברית היא שנועה,
ושם ציחק כחייב והקמותי את השנועה אשר נשנעתי
לאברהם אביך, הרי כאילו נשנע ליצחק, וציעקב כתיב שם
אלהי אברהם אביך גם כתיב שם את אשר דברתי לך
ופירש"י דברתי לאברהם עליך ולצחק (רא"ם), ונש"ח
הקשה ומירך, ואיני יודע לכיין לא קושייתו ולא
חירוטו: ז) גם כשהם על הארץ הם זנים נמלא שהארץ
עלמה וצח חלב ודבש (רא"ם), ואפילו בלא זה מאחר שהארץ
מגדל עזים הנותנים חלב לרוב גם תלנים ותמרים מחוקים
יוכל להאמר שהארץ וצח חלב ודבש (ג"א): ח) ולא
לקדש בכבודו, שהרי אמר בחדש הזה, ואין קידוש בכורות
חלוי בחדש הזה, ופשוט הוא, אלא שהקדים זאת לומר עליו
והלא כבר נאמר וכו' (רא"ם): ט) ולזה אמר והגדת
מלשון הגדה, לא שתאמר לו דברים קשים כגידוי: י)
שחיבת "זה" מראה בלצנע על מה שמונחים אז לפניו, ופי'
בי"ם של בלחתי ג"כ בעבור ונשביל, כלומר הקב"ה עשה לי
נסים ונפלאות כדי שאנא ממלרים וכדי שאקיים מצוותי (רא"ם): יא) צימור חיבת "לי" (רא"ם), והא דנטייר עד הבא,
יש לומר כמה טעמים, שרצה דרך אגב לומר חיבת "לי" גם לשאינו יודע לשאול, שהגם שהיה נגאל אם היה שם אבל עיקר
העשייה היתה לי ולא לו לפי שלא למד אין כדאי לעשות בשבילו, גם לא רצה להשיב לרשע לבדו, שאסור להסתכל בפניו, ואין
להתווכח עמו דכ"ש דפקר טפי, ואפיקורם שהוציא עצמו מן הכלל אין חקוה ממנו, וכל צאיה לא ישובן (מ"ל), עוד יש
לומר שעל שאלת מה העבודה הזאת לכם אין להשיב לי ולא לו זולת אם ידעינן שהוא רשע ממשו ומדברותיו אחרים, אבל

ציוס הכוא כרת כי את הצרסי וגו', וצילחק הוא
אומר (פס כ"ו ב) גור צלחן האחת וגו', וציעקב הוא
אומר (פס כ"ח י"ג) הארץ אשר אתה שכב עליה וגו'
(מכילי - פתח): זבת חלב ודבש. חלב זב מן העזים,
והדבש זב מן התמרים ומן התלנים: "את העבודה
הזאת. של פסח" (מכילי - פתח), והלא כבר נאמר
למעלה (י"ב כ"ה) ויהי כי תבאו אל הארץ וגו', ולמה
חר ושנאה, בשביל דבר שנתחדש בה, צפרשה
ראשונה נאמר ויהי כי יאמרו אליכם בניכם מה
העבודה הזאת לכם, בצן רשע הכחוש מדבר שהוציא
את עלמנו מן הכלל (מכילי), וכאן והגדת לצנך בצן
שאינו יודע לשאול, והכחוש מלמדך שתפתח לו אתה
בדברי הגדה" המושכח* את הלב: (ח) בעבור זה.
בעבור שאקיים מצוותי כגון פסח" מלא ומרור הללו
(מכילי): עשה ה' לי. רמז חשיבה לצן רשע"י, לומר
ישי טעמא: ה' ישישין - בדבר המושכח

עשה ה' לי ולא לך, שח
ליגאל (מכילי): (ט) והיה
תהיה לך לאות: על י
(כולל לומר) שתכחוש פ
ובצוע: על ירך. (על י
לפיכך ידכה מלא ז
שכוא ככה" (מנחות טז):
לשנה" (טורחין ל"א): י)

עקיבא אומר לא נאמר חוק

משוכח, והוא אומר ו
האדם נעקש מהם, וזה
אומר להאמר אמירות מ
ומסעדים אוחו, ואמר
לשון לדיק כי הלילה הו
והוא אומר (הכלים קל'
חש שחטעה לומר יוס
בעבור זה שהוא בשעת מ
כי סמך ציוס שהוא עס
בכלל מצוה הבגדה. עוד י
שאמר והגדת לצנך תינח
יהיה פטור" (תלמוד לו
לריך להגיד אפילו צינו לצ

קסג) שאומו לילה כיום יאמר.
יש למי לומר אז הוא שחיבי לאמר.
ויס טוב הב' :

אור החיים

ח. והגדת לצנך וגו'. לריך לדעת למה לא אמר
ואמרת כי חיבת הגדה מלניו
לרבותיו ז"ל שאמרו (שבת פ"ז). שיתכוון בה
דברים קשים כגידים. עוד קשה אומרנו ציוס הכוא
ובסמוך גמר אומר בעבור זה ודרשו רבותיו ז"ל
(מכילתא ובהגדה) בשעה שמלא ומרור וגו' והוא

בלילה ולא ציוס ואם כן לא היה לו לומר אלא
והגדת לצנך לאמר בעבור זה ואני יודע זמן ההגדה
שהוא בלילה. עוד לריך לדעת אומרנו לאמר והלא
כבר אמר והגדת. ונראה כי יכוין על דרך אומרם
ז"ל (פסחים קט"ז): מתחיל בגנות ומסיים בשבח.
יאמר גנות אבותיהם של האבות כי לא היה דבר

אונקלוס

דברים שזו ראה

קצח

יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־
 יוֹם יְצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ: ֹד וְלֹא־יִרְאֶה לְךָ שְׂאֵר בְּכָל־
 זֶבֶלְךָ שֶׁבַעַת יָמִים וְלֹא־יִלִּין מִן־הַבָּשָׂר
 אֲשֶׁר תִּזְבַּח בַּעֲרֵב בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן
 לְבִקְרֶיךָ: ֹה לֹא תוּכַל לְזַבֵּחַ אֶת־הַפֶּסַח

נפקתא מארעא דמצרים בדיק
 דתדבר ית יומא מפקד מארעא
 דמצרים כל יומי חייך: ד וקא
 יתחזי קך חמר בקל תחוקך
 שבועא יומין וקא יבית מן בסרא
 די תבוס ברמשא ביומא קדמאה
 קצפרא: ה לית קך רשו קמכס ית
 פקחא בחדא מקרויך דני אלךך

אביבא
 קד ארי
 אלהך
 אליקיא:
 קד מן
 מן תורי
 אשראה
 עלוהי
 עלוהי
 מבהילו

לקט בהיר

רש"י

אכילת מלה ואיסור חמץ (יום אחד) צעודס במצרים קודם
 ששייך טעם זה, ועיין בדברינו לעיל בלוח ה' שנתיישב
 קושיא זו קלמ, אבל האוהסה"ק הוסיף להקשות שנעטו
 בקרבן פסח קודם שפסק הקב"ה, והוא ז"ל חירץ שזכות
 מצות קרבן פסח יפסק הקב"ה, וזכות מצות מלה ימחר
 וכו', עיין שם בפ' גא שהאריך בדברים ערבים, והרמב"ן
 ז"ל כתב לתרץ שגלוי היה לפניו שילאו בחפזון כו' וזהו
 אותם על שם העמיד, ועיין עוד במפרשים ז"ל חירושים
 שונים: (ח) ר"ל למען חזכור לא שייך על דמיון ליה לא
 האכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות שהלא אין
 חיוב באכילת מלה כל שבעה ובלבד שלא יאכל חמץ, ועל
 מניעת אכילת חמץ לא שייך לומר למען חזכור, הגם שאנו
 נמנעים מאכילת חמץ וכו' לציאת מצרים אבל הזכירה לא
 שייך רק בעשייה לא בשלילה, אלא מוסב למען חזכור על
 עשיית הפסח המזכור בפסוק הקודם ועל אכילת מלה ליל
 ראשון (ג"א): (ט) פ"י קרבן פסח אינו כשאר שלמים
 ואינם נאכלים רק ליום ולילה, וכבר אמר הכתוב בפ' גא
 (י"ב י') ולא תותירו ממנו עד בקר, וזו בפסח מצרים
 שנאכלת בחפזון ולמחרת היו מוכנים ללאת ואין למדן ממנו
 לפסח דורות, ובפ' משפטים (כ"ג י"ח) מיירי בחלב ולא בבשר הנאכל דכתיב ולא ילין "חלב" חגי עד בקר, וכן בפ' תשא
 מיירי בחלב דכתיב (ל"ד כ"ה) ולא ילין לבקר "וצח" חג הפסח ואין הבשר וזה רק החלב הנשרף, וצריך על חלב ב' פסוקים
 ללמד על כל הקטר חלבים כדאיתא בפסחים ע"א. ורש"י מציאו שם (וכן מפסק שני אין ללמוד פסח ראשון - מ"ל) לזה
 צריך האי קרא לבשר פסח דורות (רא"ם): (י) ר"ל הכתוב מסורס הוא, וביישר היה צריך להיות ולא ילין לבקר מן הבשר
 אשר תזבח ביום הראשון בערב, שאין ביום הראשון מחובר ומקושר לחיבת לבקר לומר שלא ישר עד בקר של יו"ט ראשון,
 שא"כ מיותר הוא פשוט שכן פיורשו של בקר קרבן פסח שנשחט ביו"ד בערב (בין הערבים) לא ילין עד בקר, אלא ודאי
 מקושר הוא לחיבת בערב, באחו ערב מיירי, בערב של יום י"ד הנקרא יום ראשון, כדכתיב אך ביום הראשון ששניתו שאור
 שהוא מערב יו"ט, ופי' יום הראשון יום המוקדם לפני שבעה בדפי' שם רש"י: (יא) רבינו מקשה על עצמו, הלא גם אם
 מקושר לחיבת בערב מיותר הוא שהלא בקרבן פסח הכתוב משחטו וידענו שנשחט ביום הראשון שהוא יום י"ד, לזה חירץ
 שכלא זה היינו אומרים ללאו בפסח משחטו, זה פשוטו של מקרא (וכנראה שהוא דעת עצמו ז"ל) ולא די זאת רבינו שדוחק
 הוא לפרס המקרא, ועוד מדאמר בפסוק הסמוך לא תוכל לזכות את "הפסח" משמע שעד עתה לא היה המדובר מפסח,
 לזה הביא דרש"י חז"ל בדבר אחר (מ"ל): (יב) פ"י קרבן שלמים (הנקראת חגיגה) הנבאה עם הפסח, שלא תאמר שנאכלת

וחחוק מצרים על העם וגו' (ספרי - ברכות ע'): למען
 תזכור. על ידי אכילת הפסח והמלה" אה יום
 לחתך: (ד) ולא ילין מן הבשר אשר תזבח
 בערב ביום הראשון לבקר. אזכרה למוחזר
 בפסח דורות"י, לפי שלא נאמר הלא בפסח* מצרים,
 ויום ראשון האמור כאן הוא י"ד בניסן" כמה דלח
 אמר (במס' י"ב ע"ה) אך ביום הראשון ששניתו שאור
 מבחיכוס, ולפי שנחלק הכתוב מענינו של פסח"י
 והחזיל לדבר בחקות שבעת ימים כגון שבעת ימים
 תאכל עליו מצות ולא יראה לך שאור בכל גבולך
 הוגרך לפרש באחו זביחה הוא מחזיר, שאם כתב ולא
 ילין מן הבשר אשר תזבח בערב לבקר הייתי אומר
 שלמים הנשחטים כל שבעה כולן צבל תותירו ואין
 נאכלין אלא ליום ולילה לכך כתב בערב ביום
 הראשון. דבר אחר בחגיגת י"ד הכתוב מדבר"י ולמד
 עליה שנאכלת לבי ימים והראשון האמור כאן ביום
 ערב הראשון הכתוב מדבר, וכן משמעו של מקרא
 בשר חגיגה אשר תזבח בערב לא ילק ביום ערב

שינוי נוסחאות * ש"א נאמר אזהרה בפסח מצרים

קודם
 פ הדס
 שמור
 ה ראוי
 או עבר
 והלא
 ה ילאו
 פרעה
 למשה
 פסח
 וכבשים
 לחגיגה
 מרובה
 השבוע
 מפסוק
 שנחטעו
 יק בלק
 לא שלך
 י"ב ל"ג
 בקר מלמנו
 ל זה אין
 ועם שני
 דמפרש
 בשו דזה
 דת, אלא
 במיתון
 קודם על

ישראל אשי יהוה ונחלתו יאכלון:
 ב ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו
 יהוה הוא נחלתו כאשר דבר לו: ס
 76 וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם
 מאת זבחי הובח אם שור אם שיה

חלק ואחסנא עם ישראל קרבנא
 ד' ואחסנתה יבין: ב ואחסנא
 לא יהו לה בגו אחוהי מתנן
 דיהב לה יי אגון אחסנתה במא
 די מליה לה: ג ודין יהי דחזי
 קרבנא מן עמא מן נכסי

נכסא
 קרבנא
 ד ריש
 וריש גז

פרט לה
 ארכובה
 השפלדו
 רשומות
 כ"ב ז וי
 חפלה שו
 זחק
 - ס: (7)
 שיעור, ח
 מארבעו
 מחמשים
 מאחד מ
 מחומר ו
 חזי סאה
 ויבשלו ש
 צכל שנה
 שיעור, ו
 ק"ז: ו
 רחלות
 חולין ק"ז
 שינו נסחאות
 (ספרי י"ו)
 פינחס לבו
 חיצה ופיר
 כל עיקר,
 בראשית ח
 המלוה בה
 כחב ביחו
 מדת עין
 האיפה על
 דקרא עם
 ונסיפא כו
 הרי הוא נ
 תקח אחד
 נתנה שיעו
 חקרא:

לקט בהיר

רש"י

גן הוא בספרי ופירושו קדשים שהכהן זכה בהן ע"י
 המקדש והמזבח כגון בשר הקרבנות ועורותם ושיירי מנחות
 וכו', ואמר עוד ונחלתו זה כולל הכל אפילו קדשי גבול,
 פירושו, חוק למקדש שהכהן נוטלם מן הגרנות ואינם לריכס
 הנחת מקדש, ויש גורסים קדשי קדשים ואינו נכון: ד)
 אמר מעשרות משום הלוים שגם להם חין נחלה לפיכך יש
 להם מעשרות, ולזה פרט הכתוב קדשי גבול לצדו ולא היה לו
 לומר רק נחלתו שכולל הכל אלא כדי לכלול בחובו הלוים
 (ב"ב: ד) ר"ל זה פשוטו שהגם שכבר אמר לא יהיה
 וגו' חלק ונחלה מאחר שאמר שנחלת ה' הוא נחלתן חזור
 והדגיש ולא נחלה גמורה (רא"ם), ולא נקרא נחלתן נחלה
 גמורה שחלו ועומד בצעלים שיש להם טובת הנאה ואינם
 יכולים לחבוע בדין (ב"ב: ו) ובספרי שלפנינו הגירסא
 זו נחלת שלשה, והיינו הך, ואין נפ"מ לענינו, וכמו שמפרש
 רבינו והולך נחלת שאר נחלה שנשאר (או שאר פי' חוק מן
 הו') ולא נחלו אותם או (הגם שהבטיחם הקב"ה לאאע"ה
 צבתי בין הצתרים) והם עתידין להיות לנו ירושה ביום
 המקווה ב"צ קיני קניזו קדמוני והם עמו מואב ואדום, וגם
 בתוך נחלה זו לא יהיה חלק לכהנים ולויים: ז) סתן מלך
 האמורי עוג מלך כנען, ולא ראה רבינו לפרש ונחלה לא יהיה
 לו זו נחלת סתן ועוג, שהרי דברים אלו הם דברי משה
 שאמר לא "יהיה" לשון עתיד והוא כבר הנחיל את סתן
 ועוג לגד ורחובן ודאי שלא יהיה ללוים חלק בו וגם לשאר
 שבטים לא יהיה שם חלק (ג"א), והרמב"ן ז"ל גירסא אחרת היתה לו בדברי רבינו ובספרי ולקח לו דרך אחרת
 עיי"ש: ח) פי' כשהכהן שוחט בהמת חולין לעמנו (לא כשהוא טבח) חין לרץ לפרוש ממנו המתנות, שאין צהם קדושה
 ואין בשר הבהמה טבל קודם שיפרשם, משא"כ תבואה קודם שנפרשה ממנה תרומה לזה לרץ גם הכהן לפרוש תרומה

(ס: אשי ה'. קדשי המקדש*) (ס: ונחלתו. אלו
 קדשי הגבול (ס: תרומות ומעשרות'), אבל נחלה
 גמורה" לא יהיה לו בקרב אחיו, ובספרי דרשו:
 (ב) ונחלה לא יהיה לו. זו נחלת שאר": בקרב
 אחיו. זו נחלת חמשה* ואינו יודע מה הוא
 (חמשה), ונראה לי שארן כנען שמעבר הירדן ואילך
 נקראת ארץ חמשה עממים ושל סתן ועוג שני
 עממים אמורי וכנעני" ונחלת שאר לרבות קיני קניזו
 וקדמוני, וכן דורש בפרשת מתנות שאמרו לאהבן (י
 ט) על כן לא היה ללוי וגו' להכיר על קיני קניזו
 וקדמוני (ספרי ס:), שוב נמלא בדברי רבינו*
 קלוגימוס הכי גרסין בספרי: ונחלה לא יהיה
 לו. אלו נחלת חמשה: בקרב אחיו. אלו נחלת
 שבעה, נחלת חמשה שבעים ונחלת שבעה שבעים,
 ומתוך שששה ויבועש לא חלקו נחלה אלא לחמשה
 שבעים בלבד שכן משה הנחיל לרחובן וגד וחזי שבע
 מנשה ויבועש הנחיל ליהודה ואפרים ולחזי שבע
 מנשה ושבעה האחרים נטלו מאליהם אחרי מות
 יבועש מתוך כך הזכיר חמשה לצד ושבעה לצד:
 כאשר דבר לו. (לאהרן) צאראס לא תנחל וגו' חזי
 חלקך (במד' י"ח ב:): (ג) מאת העם. ולא מאת
 הכהנים" (ספרי - חולין ק"ז:): אם שור אם שיה.
 שינו נסחאות - הקדשים - שבעה ורבינו: רבי

אור החיים

סמיכות מלוה זו למלות המלך, לומר שהמלך שוה
 לעם במלות האמורים צענין לחת להם
 מן המלוה שמתוך ה' לכללות ישראל:

אור בהיר

נח) לכהנים וללוים תרומה ומעשר.

וְנָתַן לְכֹהֵן הַזֹּרֵעַ וְהַלְחִיִּים וְהַקְּבָהּ:
 רַאשֵׁית דְּגַנְךָ תִּירְשֶׁה וַיִּצְהַרְךָ
 וְרַאשֵׁית גֵּז צֹאנֶךָ תִּתֶן-לּוֹ: ^ל כִּי בּוֹ

נבסקתא אם תור אם אמר ויתן
 קבקהא דרועא ורועא וקבקהא:
 ד ריש עבורך חמרך ומשקה
 וריש גזא דענה תתן לה: ה ארי

לקט בהיר

רש"י

ואח"כ לוקחה לעזמו ואוכלה נקדושת תרומה, והלוים הם
 בספק אם לריבים ליתן לכהן זרוע לחיים והקבה, והמוציא
 מחצירו עליו הראיה ופטורים ליתן, ואם לקח הכהן פטור
 מלהחזיר שאלו הלוי הוא המוציא מחצירו (דא"ם: ט) ש
 שאם היה אומר נהמה היה חיה בכלל, אבל מאומרו שור
 מרביץ כל מין נהמה שור שור משבת ומאומרו שה למעט
 חיה (במ"ח), ומה שאמר הכתוב וצמיח הזבח פירושו שחטי
 שחיתת חולין לא מוקדשין, שבהם יש חזה ושוק ומותרת
 בחולין באים ג' מתנות הללו כדאיפת במשנה לחולין
 ק"ל: י) יד נקרא ב' הרגלים הקודמיים ונתן לכהן עלם
 האמצעי של יד ימין אשר בו זומות הגידין, דהיינו מן
 הארכובא ולמעלה עד הכף, נקרא כף, שהעצם רחב ועגול
 כמין כף, ועיין צפ' לו' ל"ז: יא) שנתן הלחי התחמונה
 עד הגררת (ראש הקנה) ונאותו לחי מחובר הלשון וניתלת
 עמו (ג"א): יב) דורשי הכתובים הרשומים, רשום
 פירושו נרשם ונכתב, והוא מליצה מדיחאל (י' כ"א) אם
 הרשום נכתב אמת, ונקראו חו"ל כן, שלא די להם פשוטו
 אלא טרחו וחפשו גם לדרוש, והביא הדרוש להוכיח שרץ
 ליתן זרוע ימין כמו פינחס שנטל הרומח ביד ימינו, ורץ
 ליתן גם הלשון עם הלחי שעיקר התפלה נעשה בלשון
 (מ"ל), ולפי מה שלמדו חו"ל מן הפסוקים שצפ' קרח
 (ספרי י"ח י"ב) את המתנות, א"כ נטעו עליה מסיני, נרץ לומר שהוא על זכות העתיד פינחס לקח קנאת ה', וזיכה
 פינחס לכל השבט (רמב"ן): יג) נקראת תרומה ראשית שהיא המתנה ראשונה משעשה דגן תירוש וינהר, א"כ חסר
 חיבה ופירושו ראשית מתנת דגן וגו' תתן לו, אבל אין פירושו שראשית מן הדגן תתן לכהן שהרי אין לה שיעור מן התורה
 כל עיקר, רק רבותינו נתנו בה שיעור וסמכוה אכתוב, וכן ראשית גו' לאכף פירושו שקודם שאתה לוקח מן הזמר לזרזך
 בראשית תתן ממנו לכהן, שהלא גם שם לא נתנה תורה שיעור (ג"א): יד) פי' מי שהוא וחרן בממונו ורזיה לקיים
 המצוה בהידור ובעין יפה: טו) רבינו קיזר כאן (ויש אומרים שטעות סופר יש בראש"י) והעולה מן הירושלמי הוא עז"ה:
 כתיב ביחזקאל זאת התרומה אשר תרומו ששית האופה מתמר (חומר וכו' היינו הך) חטים, הרי הוא אחד מששים שהוא
 מדת עין רעה, כי החומר יש בו עשר אופה וצאיפה ג' סאין סך הכל ל' סאין, א"כ כשנתן חצי סאה תרומה שהוא ששית
 האופה על חומר תבואה הרי הוא אחד בששים, וכתיב עוד שם ביחזקאל וששיתם האופה מחומר השעורים, ואם חרף רישא
 דקרא עם סיפא הרי לפניך ב' כורים חומר חטים חומר שעורים סך הכל ב' כורים, וברישא דקרא כתיב ששית האופה
 ובסיפא כתיב וששיתם שהוא לשון רבים ב' ששית סך הכל ג' ששית שהוא סאה ומחלה, ואם תתן סאה וחצי על ב' כורים
 הרי הוא אחד מארבעים שהוא מדת עין יפה, ומדת הבינונים למדו שם חו"ל מדכתיב (במד' ל"א ל') וממחצית בני ישראל
 תקח אחד "אחוז" מן החמשים, ותיצת אחוז מיותר הוא, ללמד שכל מקום שאתה אוזו ליתן מקצת על כולו (ואין התורה
 נתנה שיעור) אחוז כזה אחד מחמשים: טז) אבל אם אין לו רק ד' פטור לגמר, וכל זאת הייתה קבלה ביד חו"ל וסמכוהו
 דקרא: יז) פסוק הוא בשמואל, ופירושו שהיו עשויות מבושלות ומוכות לאכול, אבל חו"ל דרשו בו שמעשות (מכריחות

פרע לחיכ" (ח"כ כ"ב כ"ח): הזרוע, מן הפרק של
 ארכובה עד כף* של יד" (חולין ק"י) שקורין
 אשפלדוין: והלחיים, עם הלשון" (טז), דורשי
 רשומות" היו אומרים זרוע תחת יד שנאמר (במד'
 כ"ב ז) ויקח רומח צידו (ספרי - חולין טז): לחיים, תחת
 תפלה שנאמר (ה"י ק"ו ז) ויעמוד פינחס ויפלל (טז -
 טז): והקבה, תחת (במד' כ"ב ח) האשכח אל קצתה (טז
 - טז): (ד) ראשית דגנך, זו תרומה" ולא פירש בה
 שיעור, אבל רבותינו נתנו בה שיעור, עין יפה" אחד
 מארבעים, עין רעה אחד מששים, בינונית אחד
 מחמשים (הרומח ד' ג'), וסמכו על המקרא שלא לפחות
 מאחד מששים, שנאמר (ויח' ח"ב י"ג) וששיתם האופה
 מחומר וגו' ט", ששית האופה חצי סאה כשאתה נתן
 חצי סאה לכור הרי אחד מששים שהכור שלשים סאין
 (ירושלמי טז): וראשית גז צאנך, כשאתה גזח לאכך
 בכל שנה תן ממנה ראשית לכהן ולא פירש בה
 שיעור, ורבותינו נתנו בה שיעור אחד מששים (חולין
 ק"י), וכמה לאן חייבות בראשית הגז, חמש
 רחלות" (ש"ה כ"ב כ"ח) וחמש לאן עשויות" (י'
 חולין ק"י), רבי עקיבא אומר ראשית הגז ששים,
 שנינו נוסחאות 71 - 72

פ"א
 פ"ב
 פ"ג
 פ"ד
 פ"ה
 פ"ו
 פ"ז
 פ"ח
 פ"ט
 פ"י
 פ"יא
 פ"יב
 פ"יג
 פ"יד
 פ"טו
 פ"טז
 פ"יז
 פ"יח
 פ"יט
 פ"כ

פ"א
 פ"ב
 פ"ג
 פ"ד
 פ"ה
 פ"ו
 פ"ז
 פ"ח
 פ"ט
 פ"י
 פ"יא
 פ"יב
 פ"יג
 פ"יד
 פ"טו
 פ"טז
 פ"יז
 פ"יח
 פ"יט
 פ"כ

פ"כ

פרי מגדים

משפחות זהב

סעיף י"א, משמע דאי אפשר לגרר. אבל המ"א שם [ס"ק] ל"ג [כתב הטעם] דבית שאור, ובאות (מ"ם) [מב] [שם] לשיטתיה, יע"ש. ואפילו בעקין, אם רגילין ללוש כל השנה תדיר הוה כבית שאור, ולמ"א אין ללוש בו. רק אותם שאין תשמישו תדיר נוהגין לשורפם יפה ולהגעילו וללוש בפסח. ואם אופין בו בתורף גרוף לחם, צריך ליבון, ובסימן תנ"א במ"א אות כ"א. ודיעבד, אם לשו בפסח או קודם פסח מצה בכלי חמץ שלא הוכשר, עיין יורה דעה סימן צ"א כשי"ך [ס"ק] ג'. הראה לי חכם אחד כמה שכתב הש"ך [ו"ל], ועוד דהרא"ש [פסחים פ"ב סימן ט] וטור [סימן תא] לא אסרו ללוש מצה אלא שממה החמץ, הא שאר צונן [לא] שרי, [ע"כ]. משמע דיעבד בלש מצה כבלי שלא הוכשר, דאם לא כן לאסור דיעבד. אבל נראה שאם לש עיסה מצה כבלי שלא הוכשר, אף דקיימא לן [שם סימן צו] דרוקא וחריץ בעינן, בחמץ מותר להחמץ ואסור דיעבד, וכעת צ"ע אם לאסור דיעבד, ואי"ה בסימן תנ"א סעיף י"ז [אשל אברהם את לן] ושאר דוכתי אבאר עוד. ועיין אליה רבה כאן [ס"ק] י"ט אם עבר אחר הגעלה ולש יש להתיר, משמע קודם הגעלה לא. ולבוש בסימן תנ"א [סעיף כב] הניח קצת בדרך אפשר, ואי"ה בסימן תנ"א במ"א [ארת] מ"א וט"ז [ארת] כ"ו יבאר עוד:

תבג (א) שתי שעות. עיין ט"ז. אדם עשוי לאו רוקא, דשלש שעות טועה ג"כ לר' יהודה דהלכתא כוותיה, וארבע זמן סעודה, עיין מ"א [ס"ק] (א') [ב]. עיין ב"ח [ד"ה ומ"ש וכו'] על מה שכתב הטור ואסרו בו שעות, הא כתב כן בסימן הל"א. ואפשר להוכיח דמשמע מן התורה אסור, דאם לא כן לא עשו הרחקה, עיין פסחים ד' ב' דכ"ו ע"ל. ורש"י שם [ד"ה רבולין] ועיין מה שאכתוב אי"ה באות ב' נוקשה. וזה אינו, אלא הלכה כרבנן. סנהדרין מ"ם א', הר"מ ו"ל פרק ב' מהלכות עדות הלכה ה'. ועיין מ"א [אשל אברהם אות] (א') [ב], צ"ע: **(ב) אכרוהו.** עיין ט"ז. הבי"ח כתב דהטור סותר מכאן לאה"ע סימן כ"ח, דכאן כתב דרש"י ורמב"ם,

יודע חזי ויה לחם שיש בו ספק אי חמץ או מלה בערב פסח, עיין שו"ת ה"לכ"ה סימן י"ז [ד"ה בהן] הביאו המשנה למתך [מתן ומ"ה] פרק א' הלכה ו', משמע מדרבנן הוא, דמכל חלב ויקרא, [כג] אין למוילף מתוך, דהיה שעת הוכשר ויש היחזר לאיסורו. ולפי זה הוה ספק דרבנן לקולא, וספק אי נבל לתבטיל בלתי מינו למאן דלמחר טעם כעיקר און היחזר נהפך לאיסור רק דלא בטיל דמיכר הוא דחזי לזכיל יע"ש [אזני יב, יא], יש להקל בסיפוקו כנסיומן ל"ח ביורה דעה. ואמנם הלכה לומר כן וכל הסוקקים סתמו, וכן כתב בסמ"ג בהלכות חמץ [לארין עו] דהוה גשאר איסורין, וחזי שיעור אסור מן התורה כר' יוחנן יומא ע"ג, [ג] הר"ש שם בתוספתו [ג, ג אות ה], יע"ש. ולענין אי אשה מזהרת אע"פ חשבתה, דהוה מלוח עשה שזמן גרמא, עיין תוספות קידושין [ל"ג] [גלן] [ג] ד"ה מעקה, ונפקא מינה בגירוס שמהה ערב פסח אחר הלוח כ"ו. עיין ר"ן פרק קמח דפסחים [ג, ג ד"ה המקדש] דר"ף פוסק כר' שמעון, ומשמע לפני זמנו ג"כ, ואסור בהנאה מן התורה מאך כיום הראשון חשבתו שלל דכר' הנאה [ומקוים ורב אבהו ע"ג כה, ג י"ל לתלות פליגי, ולכל כה"מ ו"ל חמץ ומ"ה א, ג], א"כ אי אשה אין מזהרת אע"פ אמאי אין חוששין לדריה שריא, עיין משנה למתך הלכות אישות פרק ה' הלכה א', יע"ש. [על דרך פלפול] פ"ג ב שתי שעות. עיין מ"א. כרנא פסחים י"ב ג', עיין ב"י [ד"ה ומ"ש ומימן]. ועיין ב"ח [ד"ה ומ"ש

ביאור הגר"א

תבג (א) [פסח א] חמץ ממש כו' בהנאה. הרמב"ם [חמץ ומ"ה א, ה] והרא"ש [פסחים פ"ב סימן ד]. וכתב המגיד משנה [שם] שכן הסכימו כל הגאונים. ואע"ג דלאחר זמנו קיימא לן כר' שמעון [שם כט, א], כלפני זמנו קיימא לן כר' יהודה, וסתם מתניתין כוותיה בריש פרק כל שעה [שם כא, א] עבר זמנו אסור בהנאה. וכן רבי פסק כוותיה שאמר [שם ג, א] בחמישיה צא ומוכרה לכזרים, שמע מינה שמכאן ואילך אסור, דאם לא כן היה לו להמתין עוד, דאוקמינן שם בתנא קמא דאמר אפילו הן אבודין כר'. ועיין ברא"ש [שם]. ור"ה דרב נחמן ור"ב פסקו בפרק ב' [ו, א] כר' שמעון לאחר זמנו, ולפני זמנו פסקו כר' יהודה תולין כל חמט, ועיין שם י"ג א'. ואע"ג דרב נחמן משמיה דרב קאמר, ורב אף לאחר זמנו כר' יהודה סבירא להו שם כ"ט ב' מכל מקום רב נחמן לא סבירא ליה אלא כר' שמעון. ועיין פרק ג' דשבת מ"ו א' ומי אמר ר' יוחנן הכי כו': [ב] [נהנין אפילו הבטו כו'. וירושלמי [פסחים] פרק ב' הלכה ב' בתוך הפסח מהו, ר' ירמיה אמר מותר, ר' יוסי אמר אסור. התיב ר' יוסי והתניא לא ישכיר ישראל את בהמתו לגוי להביא עליה חמץ, פתח ליה בבא עמו. והתניא לא ישכיר ישראל את ביתו לגוי ליתן בתוכו חמץ, אית לך מימר בדר עמו, וסלקא שמעתא כר' יוסי. ואף להתוספתא [שם] פרק ב' [הלכה ה] נתניא שם משכיר ישראל חמור לנכרי לתולין עליה חמץ מקומה

מזהרת

תבג (ב) שתי שעות כו'. שבוים הפעולין כו'. ומתאי טעמא הנהנה לא אסרו כי אם מתחלת שש, דשעה אחת אדם טועה אפילו לזכא יום הפעולין, לכן החמירו לאסור שעה אחת אפילו בהנאה. אבל שני שעות (ניזו דאדם טועה שני שעות, מכל מקום) בין חמש לשבע אין אדם טועה, דבחמש חמה בבורח ובשבע חמה במערב, וא"כ ליכא למיחש אין אם ליום

קא

אי"ש אברהם

לרין להחזיר התפירות, ועיין לנזש כאן [סעיף יא]. ודיעבד אם לא המזיר התפירות, עיין מק יעקב [סימן] חנ"א אות נ"ג ממזיר דיעבד, ונאליה רבה [כאן] [ס"ק] כ"א ונאליה ונוטא [ס"ק] י"א הניח צ"ע, הא בלא כנוס משמע אף דיעבד אסור. וי"ל קודם כנוס וקודם פסח קיל טפי, דהוה לח בלא נטל קודם הפסח, ובתוך הפסח אסור. ועיין סימן תמ"ו סעיף ד' וסימן תנ"ג במ"א [ס"ק] ו'. חלל אי נכנס בלא אסר ולא המזיר התפירות אף בנאשה, יש לחוש לפירורין צעין שנחטבו וחזר ויער נפקת, כבסימן תמ"ו סעיף ד' בהג"ה. ומהאי טעמא אסרתי בלוחן מקומות שמודרין קמחא דפסחא במדות ישנות של כל השנה, קמח שלנו לוחטין וחמץ גמור ורוחטין המדות נמיס גרע טפי, כאמור. ואף דיעבד י"ל כהאי גוונא ברחיבה, על כן לרין חמדיס. וזק שמניסו רק קמח שיפון, י"ל על זה הוה מתן כל אור, שאין רוחטין, יש להקל דיעבד, וז"ע *:

תבג א אברהם. עיין מ"א. דפסק [רמ"ש] [שם] לפני זמנו כר' יהודה [פסחים כה, א] ולוקה על אכילה כו"מ מן התורה, וכרת ליכא עד הלילה. והנאה ג"כ מן התורה, ואין לוקה על הנאה כל ימי הפסח. וכל יראה ליכא עד הלילה, כי אם ממות עשה אף [ביום הראשון] כו' [שמות יב, טו], ללא כרנא [שם ה, א] לא חטאת [שמות לז, כה], או כפירות החסופות [שם ל"ד וכו']. עיין ר"מ פרק א' [מתן ומ"ה הלכה ח' וט' ופרק ג' הלכה ח' ובהלכות מלכות האסורות פרק ח' [הלכה טו]. ומכל מקום א"ש עבר צעשה ג"כ קניס ר' שמעון, נפקא מינה בגר שמת ערב פסח קודם לילה ונכסיו הפקר, לאחר הפסח החמץ שלו אסור, נראה לי ועיין שלמי בגירוס פרק כל שעה [פסחים ג, ג אות ד] דלקי על הנאה [בכיות], ונפקא מינה ספק לעדות, ובפתיחה [הלכות פסח ח"א פרק א סעיף ה] באלרו, ור"ג, בערבות מתן שלוקה בחמץ ועובר ישי, כל יראה, ואפשר לוקה אם עשה מעשה י"ג, ונשתנה משאר איסורין כפי השיעור שנחטפו בכסף משנה [מתן ומ"ה] פרק א' [הלכה ו] וצ"י [סימן תתק, זה בתוך הפסח, לא קודם פסח. ועיין תוספות ריש פסחים שכמנו חלל בנוקשה אפילו ר' יהודה מודה [פירשטין] של אברהם סימן תתק א-ב-ג דכנרי והאכול פטור מכתה, דליכא חלל חד קרא, הוא הדין לדידן בתערובת יש נפקא מינה, והנן *]. והרי

אלה חד קרא, הוא הדין לדידן בתערובת יש נפקא מינה, והנן *]. והרי יודע חזי ויה לחם שיש בו ספק אי חמץ או מלה בערב פסח, עיין שו"ת ה"לכ"ה סימן י"ז [ד"ה בהן] הביאו המשנה למתך [מתן ומ"ה] פרק א' הלכה ו', משמע מדרבנן הוא, דמכל חלב ויקרא, [כג] אין למוילף מתוך, דהיה שעת הוכשר ויש היחזר לאיסורו. ולפי זה הוה ספק דרבנן לקולא, וספק אי נבל לתבטיל בלתי מינו למאן דלמחר טעם כעיקר און היחזר נהפך לאיסור רק דלא בטיל דמיכר הוא דחזי לזכיל יע"ש [אזני יב, יא], יש להקל בסיפוקו כנסיומן ל"ח ביורה דעה. ואמנם הלכה לומר כן וכל הסוקקים סתמו, וכן כתב בסמ"ג בהלכות חמץ [לארין עו] דהוה גשאר איסורין, וחזי שיעור אסור מן התורה כר' יוחנן יומא ע"ג, [ג] הר"ש שם בתוספתו [ג, ג אות ה], יע"ש. ולענין אי אשה מזהרת אע"פ חשבתה, דהוה מלוח עשה שזמן גרמא, עיין תוספות קידושין [ל"ג] [גלן] [ג] ד"ה מעקה, ונפקא מינה בגירוס שמהה ערב פסח אחר הלוח כ"ו. עיין ר"ן פרק קמח דפסחים [ג, ג ד"ה המקדש] דר"ף פוסק כר' שמעון, ומשמע לפני זמנו ג"כ, ואסור בהנאה מן התורה מאך כיום הראשון חשבתו שלל דכר' הנאה [ומקוים ורב אבהו ע"ג כה, ג י"ל לתלות פליגי, ולכל כה"מ ו"ל חמץ ומ"ה א, ג], א"כ אי אשה אין מזהרת אע"פ אמאי אין חוששין לדריה שריא, עיין משנה למתך הלכות אישות פרק ה' הלכה א', יע"ש. [על דרך פלפול] פ"ג ב שתי שעות. עיין מ"א. כרנא פסחים י"ב ג', עיין ב"י [ד"ה ומ"ש ומימן]. ועיין ב"ח [ד"ה ומ"ש

ביאור הגר"א

תבג (א) [פסח א] חמץ ממש כו' בהנאה. הרמב"ם [חמץ ומ"ה א, ה] והרא"ש [פסחים פ"ב סימן ד]. וכתב המגיד משנה [שם] שכן הסכימו כל הגאונים. ואע"ג דלאחר זמנו קיימא לן כר' שמעון [שם כט, א], כלפני זמנו קיימא לן כר' יהודה, וסתם מתניתין כוותיה בריש פרק כל שעה [שם כא, א] עבר זמנו אסור בהנאה. וכן רבי פסק כוותיה שאמר [שם ג, א] בחמישיה צא ומוכרה לכזרים, שמע מינה שמכאן ואילך אסור, דאם לא כן היה לו להמתין עוד, דאוקמינן שם בתנא קמא דאמר אפילו הן אבודין כר'. ועיין ברא"ש [שם]. ור"ה דרב נחמן ור"ב פסקו בפרק ב' [ו, א] כר' שמעון לאחר זמנו, ולפני זמנו פסקו כר' יהודה תולין כל חמט, ועיין שם י"ג א'. ואע"ג דרב נחמן משמיה דרב קאמר, ורב אף לאחר זמנו כר' יהודה סבירא להו שם כ"ט ב' מכל מקום רב נחמן לא סבירא ליה אלא כר' שמעון. ועיין פרק ג' דשבת מ"ו א' ומי אמר ר' יוחנן הכי כו': [ב] [נהנין אפילו הבטו כו'. וירושלמי [פסחים] פרק ב' הלכה ב' בתוך הפסח מהו, ר' ירמיה אמר מותר, ר' יוסי אמר אסור. התיב ר' יוסי והתניא לא ישכיר ישראל את בהמתו לגוי להביא עליה חמץ, פתח ליה בבא עמו. והתניא לא ישכיר ישראל את ביתו לגוי ליתן בתוכו חמץ, אית לך מימר בדר עמו, וסלקא שמעתא כר' יוסי. ואף להתוספתא [שם] פרק ב' [הלכה ה] נתניא שם משכיר ישראל חמור לנכרי לתולין עליה חמץ מקומה

מזהרת

תבג (ב) שתי שעות כו'. שבוים הפעולין כו'. ומתאי טעמא הנהנה לא אסרו כי אם מתחלת שש, דשעה אחת אדם טועה אפילו לזכא יום הפעולין, לכן החמירו לאסור שעה אחת אפילו בהנאה. אבל שני שעות (ניזו דאדם טועה שני שעות, מכל מקום) בין חמש לשבע אין אדם טועה, דבחמש חמה בבורח ובשבע חמה במערב, וא"כ ליכא למיחש כי אם ליום

אי"ש אברהם

לרין להחזיר התפירות, ועיין לנזש כאן [סעיף יא]. ודיעבד אם לא המזיר התפירות, עיין מק יעקב [סימן] חנ"א אות נ"ג ממזיר דיעבד, ונאליה רבה [כאן] [ס"ק] כ"א ונאליה ונוטא [ס"ק] י"א הניח צ"ע, הא בלא כנוס משמע אף דיעבד אסור. וי"ל קודם כנוס וקודם פסח קיל טפי, דהוה לח בלא נטל קודם הפסח, ובתוך הפסח אסור. ועיין סימן תמ"ו סעיף ד' וסימן תנ"ג במ"א [ס"ק] ו'. חלל אי נכנס בלא אסר ולא המזיר התפירות אף בנאשה, יש לחוש לפירורין צעין שנחטבו וחזר ויער נפקת, כבסימן תמ"ו סעיף ד' בהג"ה. ומהאי טעמא אסרתי בלוחן מקומות שמודרין קמחא דפסחא במדות ישנות של כל השנה, קמח שלנו לוחטין וחמץ גמור ורוחטין המדות נמיס גרע טפי, כאמור. ואף דיעבד י"ל כהאי גוונא ברחיבה, על כן לרין חמדיס. וזק שמניסו רק קמח שיפון, י"ל על זה הוה מתן כל אור, שאין רוחטין, יש להקל דיעבד, וז"ע *:

תבג א אברהם.

עיין מ"א. דפסק [רמ"ש] [שם] לפני זמנו כר' יהודה [פסחים כה, א] ולוקה על אכילה כו"מ מן התורה, וכרת ליכא עד הלילה. והנאה ג"כ מן התורה, ואין לוקה על הנאה כל ימי הפסח. וכל יראה ליכא עד הלילה, כי אם ממות עשה אף [ביום הראשון] כו' [שמות יב, טו], ללא כרנא [שם ה, א] לא חטאת [שמות לז, כה], או כפירות החסופות [שם ל"ד וכו']. עיין ר"מ פרק א' [מתן ומ"ה הלכה ח' וט' ופרק ג' הלכה ח' ובהלכות מלכות האסורות פרק ח' [הלכה טו]. ומכל מקום א"ש עבר צעשה ג"כ קניס ר' שמעון, נפקא מינה בגר שמת ערב פסח קודם לילה ונכסיו הפקר, לאחר הפסח החמץ שלו אסור, נראה לי ועיין שלמי בגירוס פרק כל שעה [פסחים ג, ג אות ד] דלקי על הנאה [בכיות], ונפקא מינה ספק לעדות, ובפתיחה [הלכות פסח ח"א פרק א סעיף ה] באלרו, ור"ג, בערבות מתן שלוקה בחמץ ועובר ישי, כל יראה, ואפשר לוקה אם עשה מעשה י"ג, ונשתנה משאר איסורין כפי השיעור שנחטפו בכסף משנה [מתן ומ"ה] פרק א' [הלכה ו] וצ"י [סימן תתק, זה בתוך הפסח, לא קודם פסח. ועיין תוספות ריש פסחים שכמנו חלל בנוקשה אפילו ר' יהודה מודה [פירשטין] של אברהם סימן תתק א-ב-ג דכנרי והאכול פטור מכתה, דליכא חלל חד קרא, הוא הדין לדידן בתערובת יש נפקא מינה, והנן *]. והרי

יודע חזי ויה לחם שיש בו ספק אי חמץ או מלה בערב פסח, עיין שו"ת ה"לכ"ה סימן י"ז [ד"ה בהן] הביאו המשנה למתך [מתן ומ"ה] פרק א' הלכה ו', משמע מדרבנן הוא, דמכל חלב ויקרא, [כג] אין למוילף מתוך, דהיה שעת הוכשר ויש היחזר לאיסורו. ולפי זה הוה ספק דרבנן לקולא, וספק אי נבל לתבטיל בלתי מינו למאן דלמחר טעם כעיקר און היחזר נהפך לאיסור רק דלא בטיל דמיכר הוא דחזי לזכיל יע"ש [אזני יב, יא], יש להקל בסיפוקו כנסיומן ל"ח ביורה דעה. ואמנם הלכה לומר כן וכל הסוקקים סתמו, וכן כתב בסמ"ג בהלכות חמץ [לארין עו] דהוה גשאר איסורין, וחזי שיעור אסור מן התורה כר' יוחנן יומא ע"ג, [ג] הר"ש שם בתוספתו [ג, ג אות ה], יע"ש. ולענין אי אשה מזהרת אע"פ חשבתה, דהוה מלוח עשה שזמן גרמא, עיין תוספות קידושין [ל"ג] [גלן] [ג] ד"ה מעקה, ונפקא מינה בגירוס שמהה ערב פסח אחר הלוח כ"ו. עיין ר"ן פרק קמח דפסחים [ג, ג ד"ה המקדש] דר"ף פוסק כר' שמעון, ומשמע לפני זמנו ג"כ, ואסור בהנאה מן התורה מאך כיום הראשון חשבתו שלל דכר' הנאה [ומקוים ורב אבהו ע"ג כה, ג י"ל לתלות פליגי, ולכל כה"מ ו"ל חמץ ומ"ה א, ג], א"כ אי אשה אין מזהרת אע"פ אמאי אין חוששין לדריה שריא, עיין משנה למתך הלכות אישות פרק ה' הלכה א', יע"ש. [על דרך פלפול] פ"ג ב שתי שעות. עיין מ"א. כרנא פסחים י"ב ג', עיין ב"י [ד"ה ומ"ש ומימן]. ועיין ב"ח [ד"ה ומ"ש

תבג (ב) שתי שעות כו'. שבוים הפעולין כו'. ומתאי טעמא הנהנה לא אסרו כי אם מתחלת שש, דשעה אחת אדם טועה אפילו לזכא יום הפעולין, לכן החמירו לאסור שעה אחת אפילו בהנאה. אבל שני שעות (ניזו דאדם טועה שני שעות, מכל מקום) בין חמש לשבע אין אדם טועה, דבחמש חמה בבורח ובשבע חמה במערב, וא"כ ליכא למיחש כי אם ליום

הגהות והערות

1) בספר חיים הניח ל"ל "בחמץ גמור דלחריה"ל, ובתוספתא שבת הניח "בחמץ דלחריה"ל, והפרי מגדים, יד הפריס ולבוש שרד הגהות ל"ל "בחמץ גמור":
2) ראה יוסף אומן דיני הולאה המת עמוד 328 שכתב ששמות ומשגל מהנה אשתו זה:

3) בימות טובה, וי"ל י"ג א"ל [=לילה דלחמץ הלכה כר' יהודה]:
4) בפסק א"י ע"ד ועיין ברכות א"היה שנתקשה כזה ומכאן דטעוה דברי הכל כר' יהודה, ויזכר נראה ל"ל א"ל [=לחמץ רב] הלכה כר' יהודה, כמותה המורה שם:

5) עיין בלחיות בפתיחה למתן תבג:

6) עיין פתיחה להלכות פסח ח"א פרק א סעיף ג:

7) עיין פתיחה להלכות פסח ח"א פרק א סעיף ו:

8) רוקח ע"פ מהר"ש ומקור חיים:

הכמות ש"מ"ה

תבג (א) חמץ ממש כו' בהנאה. הרמב"ם [חמץ ומ"ה א, ה] והרא"ש [פסחים פ"ב סימן ד]. וכתב המגיד משנה [שם] שכן הסכימו כל הגאונים. ואע"ג דלאחר זמנו קיימא לן כר' שמעון [שם כט, א], כלפני זמנו קיימא לן כר' יהודה, וסתם מתניתין כוותיה בריש פרק כל שעה [שם כא, א] עבר זמנו אסור בהנאה. וכן רבי פסק כוותיה שאמר [שם ג, א] בחמישיה צא ומוכרה לכזרים, שמע מינה שמכאן ואילך אסור, דאם לא כן היה לו להמתין עוד, דאוקמינן שם בתנא קמא דאמר אפילו הן אבודין כר'. ועיין ברא"ש [שם]. ור"ה דרב נחמן ור"ב פסקו בפרק ב' [ו, א] כר' שמעון לאחר זמנו, ולפני זמנו פסקו כר' יהודה תולין כל חמט, ועיין שם י"ג א'. ואע"ג דרב נחמן משמיה דרב קאמר, ורב אף לאחר זמנו כר' יהודה סבירא להו שם כ"ט ב' מכל מקום רב נחמן לא סבירא ליה אלא כר' שמעון. ועיין פרק ג' דשבת מ"ו א' ומי אמר ר' יוחנן הכי כו': [ב] [נהנין אפילו הבטו כו'. וירושלמי [פסחים] פרק ב' הלכה ב' בתוך הפסח מהו, ר' ירמיה אמר מותר, ר' יוסי אמר אסור. התיב ר' יוסי והתניא לא ישכיר ישראל את בהמתו לגוי להביא עליה חמץ, פתח ליה בבא עמו. והתניא לא ישכיר ישראל את ביתו לגוי ליתן בתוכו חמץ, אית לך מימר בדר עמו, וסלקא שמעתא כר' יוסי. ואף להתוספתא [שם] פרק ב' [הלכה ה] נתניא שם משכיר ישראל חמור לנכרי לתולין עליה חמץ מקומה

מזהרת

תבג (ב) שתי שעות כו'. שבוים הפעולין כו'. ומתאי טעמא הנהנה לא אסרו כי אם מתחלת שש, דשעה אחת אדם טועה אפילו לזכא יום הפעולין, לכן החמירו לאסור שעה אחת אפילו בהנאה. אבל שני שעות (ניזו דאדם טועה שני שעות, מכל מקום) בין חמש לשבע אין אדם טועה, דבחמש חמה בבורח ובשבע חמה במערב, וא"כ ליכא למיחש כי אם ליום

אי"ש אברהם

לרין להחזיר התפירות, ועיין לנזש כאן [סעיף יא]. ודיעבד אם לא המזיר התפירות, עיין מק יעקב [סימן] חנ"א אות נ"ג ממזיר דיעבד, ונאליה רבה [כאן] [ס"ק] כ"א ונאליה ונוטא [ס"ק] י"א הניח צ"ע, הא בלא כנוס משמע אף דיעבד אסור. וי"ל קודם כנוס וקודם פסח קיל טפי, דהוה לח בלא נטל קודם הפסח, ובתוך הפסח אסור. ועיין סימן תמ"ו סעיף ד' וסימן תנ"ג במ"א [ס"ק] ו'. חלל אי נכנס בלא אסר ולא המזיר התפירות אף בנאשה, יש לחוש לפירורין צעין שנחטבו וחזר ויער נפקת, כבסימן תמ"ו סעיף ד' בהג"ה. ומהאי טעמא אסרתי בלוחן מקומות שמודרין קמחא דפסחא במדות ישנות של כל השנה, קמח שלנו לוחטין וחמץ גמור ורוחטין המדות נמיס גרע טפי, כאמור. ואף דיעבד י"ל כהאי גוונא ברחיבה, על כן לרין חמדיס. וזק שמניסו רק קמח שיפון, י"ל על זה הוה מתן כל אור, שאין רוחטין, יש להקל דיעבד, וז"ע *:

תבג א אברהם.

עיין מ"א. דפסק [רמ"ש] [שם] לפני זמנו כר' יהודה [פסחים כה, א] ולוקה על אכילה כו"מ מן התורה, וכרת ליכא עד הלילה. והנאה ג"כ מן התורה, ואין לוקה על הנאה כל ימי הפסח. וכל יראה ליכא עד הלילה, כי אם ממות עשה אף [ביום הראשון] כו' [שמות יב, טו], ללא כרנא [שם ה, א] לא חטאת [שמות לז, כה], או כפירות החסופות [שם ל"ד וכו']. עיין ר"מ פרק א' [מתן ומ"ה הלכה ח' וט' ופרק ג' הלכה ח' ובהלכות מלכות האסורות פרק ח' [הלכה טו]. ומכל מקום א"ש עבר צעשה ג"כ קניס ר' שמעון, נפקא מינה בגר שמת ערב פסח קודם לילה ונכסיו הפקר, לאחר הפסח החמץ שלו אסור, נראה לי ועיין שלמי בגירוס פרק כל שעה [פסחים ג, ג אות ד] דלקי על הנאה [בכיות], ונפקא מינה ספק לעדות, ובפתיחה [הלכות פסח ח"א פרק א סעיף ה] באלרו, ור"ג, בערבות מתן שלוקה בחמץ ועובר ישי, כל יראה, ואפשר לוקה אם עשה מעשה י"ג, ונשתנה משאר איסורין כפי השיעור שנחטפו בכסף משנה [מתן ומ"ה] פרק א' [הלכה ו] וצ"י [סימן תתק, זה בתוך הפסח, לא קודם פסח. ועיין תוספות ריש פסחים שכמנו חלל בנוקשה אפילו ר' יהודה מודה [פירשטין] של אברהם סימן תתק א-ב-ג דכנרי והאכול פטור מכתה, דליכא חלל חד קרא, הוא הדין לדידן בתערובת יש נפקא מינה, והנן *]. והרי

יודע חזי ויה לחם שיש בו ספק אי חמץ או מלה בערב פסח, עיין שו"ת ה"לכ"ה סימן י"ז [ד"ה בהן] הביאו המשנה למתך [מתן ומ"ה] פרק א' הלכה ו', משמע מדרבנן הוא, דמכל חלב ויקרא, [כג] אין למוילף מתוך, דהיה שעת הוכשר ויש היחזר לאיסורו. ולפי זה הוה ספק דרבנן לקולא, וספק אי נבל לתבטיל בלתי מינו למאן דלמחר טעם כעיקר און היחזר נהפך לאיסור רק דלא בטיל דמיכר הוא דחזי לזכיל יע"ש [אזני יב, יא], יש להקל בסיפוקו כנסיומן ל"ח ביורה דעה. ואמנם הלכה לומר כן וכל הסוקקים סתמו, וכן כתב בסמ"ג בהלכות חמץ [לארין עו] דהוה גשאר איסורין, וחזי שיעור אסור מן התורה כר' יוחנן יומא ע"ג, [ג] הר"ש שם בתוספתו [ג, ג אות ה], יע"ש. ולענין אי אשה מזהרת אע"פ חשבתה, דהוה מלוח עשה שזמן גרמא, עיין תוספות קידושין [ל"ג] [גלן] [ג] ד"ה מעקה, ונפקא מינה בגירוס שמהה ערב פסח אחר הלוח כ"ו. עיין ר"ן פרק קמח דפסחים [ג, ג ד"ה המקדש] דר"ף פוסק כר' שמעון, ומשמע לפני זמנו ג"כ, ואסור בהנאה מן התורה מאך כיום הראשון חשבתו שלל דכר' הנאה [ומקוים ורב אבהו ע"ג כה, ג י"ל לתלות פליגי, ולכל כה"מ ו"ל חמץ ומ"ה א, ג], א"כ אי אשה אין מזהרת אע"פ אמאי אין חוששין לדריה שריא, עיין משנה למתך הלכות אישות פרק ה' הלכה א', יע"ש. [על דרך פלפול] פ"ג ב שתי שעות. עיין מ"א. כרנא פסחים י"ב ג', עיין ב"י [ד"ה ומ"ש ומימן]. ועיין ב"ח [ד"ה ומ"ש

ביאור הגר"א

תבג (א) [פסח א] חמץ ממש כו' בהנאה. הרמב"ם [חמץ ומ"ה א, ה] והרא"ש [פסחים פ"ב סימן ד]. וכתב המגיד משנה [שם] שכן הסכימו כל הגאונים. ואע"ג דלאחר זמנו קיימא לן כר' שמעון [שם כט, א], כלפני זמנו קיימא לן כר' יהודה, וסתם מתניתין כוותיה בריש פרק כל שעה [שם כא, א] עבר זמנו אסור בהנאה. וכן רבי פסק כוותיה שאמר [שם ג, א] בחמישיה צא ומוכרה לכזרים, שמע מינה שמכאן ואילך אסור, דאם לא כן היה לו להמתין עוד, דאוקמינן שם בתנא קמא דאמר אפילו הן אבודין כר'. ועיין ברא"ש [שם]. ור"ה דרב נחמן ור"ב פסקו בפרק ב' [ו, א] כר' שמעון לאחר זמנו, ולפני זמנו פסקו כר' יהודה תולין כל חמט, ועיין שם י"ג א'. ואע"ג דרב נחמן משמיה דרב קאמר, ורב אף לאחר זמנו כר' יהודה סבירא להו שם כ"ט ב' מכל מקום רב נחמן לא סבירא ליה אלא כר' שמעון. ועיין פרק ג' דשבת מ"ו א' ומי אמר ר' יוחנן הכי כו': [ב] [נהנין אפילו הבטו כו'. וירושלמי [פסחים] פרק ב' הלכה ב' בתוך הפסח מהו, ר' ירמיה אמר מותר, ר' יוסי אמר אסור. התיב ר' יוסי והתניא לא ישכיר ישראל את בהמתו לגוי להביא עליה חמץ, פתח ליה בבא עמו. והתניא לא ישכיר ישראל את ביתו לגוי ליתן בתוכו חמץ, אית לך מימר בדר עמו, וסלקא שמעתא כר' יוסי. ואף להתוספתא [שם] פרק ב' [הלכה ה] נתניא שם משכיר ישראל חמור לנכרי לתולין עליה חמץ מקומה

מזהרת

תבג (ב) שתי שעות כו'. שבוים הפעולין כו'. ומתאי טעמא הנהנה לא אסרו כי אם מתחלת שש, דשעה אחת אדם טועה אפילו לזכא יום הפעולין, לכן החמירו לאסור שעה אחת אפילו בהנאה. אבל שני שעות (ניזו דאדם טועה שני שעות, מכל מקום) בין חמש לשבע אין אדם טועה, דבחמש חמה בבורח ובשבע חמה במערב, וא"כ ליכא למיחש כי אם ליום

אי"ש אברהם

לרין להחזיר התפירות, ועיין לנזש כאן [סעיף יא]. ודיעבד אם לא המזיר התפירות, עיין מק יעקב [סימן] חנ"א אות נ"ג ממזיר דיעבד, ונאליה רבה [כאן] [ס"ק] כ"א ונאליה ונוטא [ס"ק] י"א הניח צ"ע, הא בלא כנוס משמע אף דיעבד אסור. וי"ל קודם כנוס וקודם פסח קיל טפי, דהוה לח בלא נטל קודם הפסח, ובתוך הפסח אסור. ועיין סימן תמ"ו סעיף ד' וסימן תנ"ג במ"א [ס"ק] ו'. חלל אי נכנס בלא אסר ולא המזיר התפירות אף בנאשה, יש לחוש לפירורין צעין שנחטבו וחזר ויער נפקת, כבסימן תמ"ו סעיף ד' בהג"ה. ומהאי טעמא אסרתי בלוחן מקומות שמודרין קמחא דפסחא במדות ישנות של כל השנה, קמח שלנו לוחטין וחמץ גמור ורוחטין המדות נמיס גרע טפי, כאמור. ואף דיעבד י"ל כהאי גוונא ברחיבה, על כן לרין חמדיס. וזק שמניסו רק קמח שיפון, י"ל על זה הוה מתן

קהלת יעקב

תוספת דרבנן

בבירור שרשי הדינים הספיקות והחומרות
הי מינייהו מדאורייתא והי מינייהו מדרבנן
והחילוקים ביניהם
ובו שט"ו מערכות וכללים
על סדר אלפא ביתא

לכמוה"ר ישראל יעקב אלגאזי זי"ע
ראשון לציון אב"ד ור"מ בעיה"ק ירושלים ת"ו
ומחבר הספרים
ארעא דרבנן שמע יעקב שארית יעקב
שלמי ציבור שלמי חגיגה
אמת ליעקב נאות יעקב ועוד

נערך ונסדר מחדש
בתוספת מקורות ציונים והערות
מנאי

רפאל הכהן רבין
בן אאמו"ר הגאון רבי יצחק היים שליט"א
עם חברי מערכת מכון משנת רבי אהרן שליט"א

יוצא לאור ע"י
מכון משנת רבי אהרן
שנת תשע"ט לפ"ק

מהדורת פריעדמאן

איסור בפסח אבל אחר הפסח לא. ועוד נראה לענ"ד להביא קצת ראיה לסברת הב"ח הנזכר, מההיא דאמרינן בפרק כל שעה [פסחים] דף כ"ט ע"ב, דלרב אחא בר יעקב מוקי הא דאיפליגו תנאי באוכל חמץ של הקדש בפסח, וחד אמר מעל וי"א דלא מעל, דלכולי עלמא דבר הגורם לממון כממון דמי, ומאן דאמר לא מעל ס"ל כרבי יהושע, דחמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה מן התורה, דלדידיה לא הוי גורם לממון, ולמ"ד מעל ס"ל כרבי שמעון דמותר אחר הפסח מן התורה, ונמצא דהוי דבר הגורם לממון דכממון דמי. ואם איתא לסברת הפרי חדש הא למאי דהדר ביה רב אחא באוקמתא זאת לומר דלרבי יהודה כל חמץ אסור מן התורה אפילו של גוי, על כרחך אזיל ומודה לסברת רבא, דמתני' דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור ושל גוי מותר אחיא כרבי שמעון, אלא דשל ישראל מדרבנן אסיד דקנסא קניס, וא"כ אמאי לא מוקי פלוגתייהו דהני תנאי אי מעל או לא מעל דלכולי עלמא דבר הגורם לממון כממון דמי, ולכולי עלמא ס"ל כרבי שמעון, ופלוגתייהו מיירי בחמץ של הקדש דאיתיה בבית המקדש דיכול לאתשיל עליו ובא אחר ואכלו בשוגג, דלמ"ד מעל ס"ל כרבי יהודה דלא אמרינן הואיל ובעי מתשיל כדרידיה הוא, וא"כ נמצא דלא עבר המקדיש על כל יראה. ולרבי שמעון מותר אחר הפסח לגמרי וא"כ הוי דבר הגורם לממון דאחר הפסח מותר לפיכך מעל, ומאן דאמר לא מעל ס"ל כר"א דאמרינן הואיל, ומטעם הואיל ובעי מתשיל כדרידיה דמי ועבר המקדיש, וא"כ אסור אחר הפסח מדרבנן ולא הוי דבר הגורם לממון, דאע"ג דמדאורייתא מותר אחר הפסח מ"מ כיון דמדרבנן אסור בהנאה ואין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים לא חשיב דבר הגורם לממון, וכיוצא לזה כתבו התוס' שם ד"ה אין פודין את הקדשות וכו', יע"ש. ומדלא משני הכי שמע מינה דמטעם הואיל אינו נאסר אחר הפסח כסברת הב"ח.

שוב ראיתי להר"מ בפרק ד' מהלכות חמץ דין ג', שכתב וז"ל, גוי שהפקיד חמצו אצל ישראל אם קיבל עליו אחריות וכו' הרי זה חייב לבערו וכו' ואם לא קיבל עליו אחריות מותר לקיימו אצלו ומותר לאכול ממנו אחר הפסח שברשות הגוי הוא, עכ"ל. דמכתב דבשלא קיבל אחריות מותר לאכול

ממנו אחר הפסח, שמע מינה דביקבל אחריות אסור אחר הפסח, דאי לא תימא הכי אמאי הוצרכו לאשמועינן דמותר אחר הפסח כיון דאפילו קיבל אחריות מותר. ונראה דהר"מ פסק כמאן דאמר בירושלמי הנזכר דאסור אחר הפסח ביקבל אחריות, וכן מוכח מדברי הרא"ש בפרק כל שעה [פסחים] דפסחים סימן י"ן גבי גוי שהלוה לישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה, דאם לא הרהינו אצלו אע"ג דאמר לו מעכשיו לא גרע מחמצו של נכר ברשות ישראל והאחריות על ישראל, עכ"ל. דמשמע דביקבל אחריות אסור בהנאה אחר הפסח, וכ"כ בפשיטות הרב מגן אברהם בסימן ת"מ בסוף ס"ק א', יע"ש. ומהתימה על הרב חק יעקב שם בסמ"מ ת"מ שהשיג על הרב מגן אברהם מכה הירושלמי הנזכר דאיפליגו אמוראי בזה, דאיך לא ראה דברי הר"מ דפרק ד' הנזכר, דמוכח בהדיא דס"ל כסברת המגן אברהם, ודוק. ועיין לרבינו ירוחם נתיב ה' חלק (ו') [ה'י] [הוללות אדם, דף מה ע"ג] שכתב כלשון הר"מ ממש, יע"ש.

ד מצורף לדין הנזכר יש לעמוד ולחקור לפי מאי דקי"ל לענין חמץ דאינו עובר כי אם בחמץ שלו דוקא, אם בחמץ של שני שותפין ונ"ף החמץ עומד ביד אחד מהשותפין ואין אחריות חלק חבירו עליו, אם עוברים בכל יראה ובכל ימצא, וחשיב כחמץ שעבר עליו הפסח לאוסרו, כיון דעל כל פנים לא דמי לחמץ שאינו שלו כיון דשלהם הוא בשותפות, או דלמא כיון דאינו מיוחד לכל אחד ואחד מהם אינם עוברים. ולכאורה היה נראה דאינם עוברים דומיא דאתרוג, דאמרינן בפרק יש נוחרין [בבא בתרא] דף קל"ז וע"בן האחים שקנו אתרוג נטלו אחד מהם ויצא בו אם יכול לאוכלו יצא, ואם לאו לא יצא. וכתב רשב"ם שם וד"ה ואם לאו, וכ"כ שאר הפוסקים דהא דקונים כל הקהל אתרוג בשותפות ויוצאים, היינו משום דכל אחד ואחד מקנה לחבירו חלקו במתנה על כנות להחזיר, יע"ש. וכן מתבאר בריש פרק ראשית הגז [חולין] דף (קל"ה) [קל"ו] ע"א דלרבי אלעאי נמי מודה דביציצית דכתיב כסותך טלית של שותפין חייבת, כיון דכתיב על בגדיכם לשון רבים, וכסותך למעט טלית שאול, יע"ש. הרי מבואר דאי לאו קרא דבגדיכם, כיון דכסותך ממעט שאול ה"ה דהיינו ממעטים טלית של שותפיים.

והתוס' בפרק ב' דסוכה ה' הארוח וכו', כתבו דלמ"ד שאולה מדכתיב חג הסוכות הדין דאין יוצאין בסוכת כדמוכח בראשית הגז, ובהה' אלא דכתבו אח"כ דאפשר מרבינן לה מקרא דכל האזו יוצאים בסוכה אחת, וכדא' השוחפין מדכתיב בגדיהו מדכתיב כסותך, וכ"כ בסוכה וא"כ ה"ה בחמץ דכתיב ל אחרים, ה"ה דיש למעט של רביא דקרא כציצית וסוכה י דכתיב אך ביום הראשון ו לשון רבים דמשמע דמרבה י יש לומר דאינו אלא לעבו שותפין איכא עשה להשביית, בלאו דהא גבי לאו כתיב י דבא למעט של שותפין, ו רביא ולשון רבים, דכל ה' הגז רבוי דלשון רבים אמו משא"כ הכא דבעיקר הלאו עשה דתשבייתו הוא בא ליו קודם זמן איסורו כמו שנ מהלכות חמץ דין א', ובה עשה בלבד, ואפשר דאינו בשותפין, אבל איסור לאו ל הקרא דשאר לא ימצא בו רבים אינו ריבוי על חמץ היבוי דרבים לא כתיב על הבית אשר ימצא בו, דמרבו עובר בעל החמץ בכל יראו המיוחד לו, וגם לא כתיב דתשבייתו, דמשמע דמזהיר דהא לא כתיב לא תשאירו

שוב ראיתי דהא ליתא, להבין הן בההיא ד במ"ש התוס' לענין סוכה לכל הני דראשית הגז, דו רבוי אלעאי דפליגי בדין ר ממעטין מצאנך הן בשו

בציצית, דלמאן דאמר הכי איכא למימר דנכלל בכלל פלוגתייהו דרבנן ורבי אלעאי, כיון דטלית של שותפין יכולין לעשות המצוה בין שניהם. אבל למאי דקיי"ל דציצית חובת גברא הוא, וכל זמן שלא יתכסה בו אדם פטורים מן הציצית כמ"ש הרמב"ם בסוף פרק ג' דהלכות ציצית [הלכה י"ז], יע"ש. א"כ נמצא דכל אחד מהשותפין כשיתכסה בה החיוב חל עליו לבדו (ו) להטיל ציצית בהם, וכיון דמיעט קרא דכסותך דאינו חייב בטלית שאינו שלו, א"כ בשל שותפין נמי כיון שהמתכסה בה שעליו הוא החיוב אין כולה שלו, לא קרינן ביה כסותך ואפילו רבנן מודו בזה אי לאו דאיכא קרא דבגדיהם לרבויה.

וע"פ פי זה גם כן י"ל היא דאמרינן בפרק קמא דיומא דף י"א ע"ב, דעלה דאמרינן ת"ר בית השותפין חייבת במזוזה, פריך פשיטא ומשני מהו דתימא ביתך ולא בתיכם קמ"ל. ופריך ולימא הכי נמי, ומשני אמר קרא למען ירבו ימיכם וכו'. דלכאורה קשה דאמאי הוצרך הש"ס לשנויי מטעם דקרא דירבו ימיכם, לימא דהך ברייתא רבנן דרבי אלעאי הוא, דלא ס"ל למעט שותפות ישראל, ומשונה לא ממעטינן מקרא דביתך שותפות ישראל, ואולם לפי האמור אחי שפיר. ונקדים עוד מ"ש הריטב"א בחידושו שם ביומא דמתבאר בפרק רבי אליעזר דמילה [שבת קלא ע"א] דבית שאינו שלו שהוא פטור מן המזוזה. וההיא דאמרינן בפרק השואל [בבא מציעא קא ע"ב] דחובת הדר הוא, והשוכר חייב לעשות מזוזה אינו אלא מדרבנן, יע"ש באורך. ובסוגיא דפרק רבי אליעזר דמילה שהזכירה הריטב"א והוא בדף קל"ב ריש ע"ב, מתבאר שם מרכרי הרשב"א בחידושו דהכי ס"ל מתוך הסוגיא, דבית שאינו שלו פטור מן המזוזה והשוכר חייב אינו אלא מדרבנן. וכ"כ הרב רבינו בצלאל בספר אסיפת זקנים [שיטה מקובצת] בפרק השואל [בבא מציעא] דף ק"א ע"ב, משם הריטב"א והרא"ש ז"ל, יע"ש. וכן כתבו התוס' בפרק קמא דעבודה זרה דף כ"א [ע"א] ד"ה הא אמר וכו', יע"ש. אלא דתמיהא לי מדברי הרשב"א והריטב"א בחידושיהם בחולין בשמעתין דפרק ראשית הגז, במאי דאמרינן התם [קלה ע"ב] ואלא ביתך למאי אתא, לכדרבה, דאמר רבה דרך ביאתך מן הימין, שכתבו אבל ליכא למימר דאחי למעוטי שותפות נכרי דאפילו היה הבית כולו

של גוי וישראל דר בה חייב במזוזה, דקיי"ל חובת הדר הוא וישראל בכל מקום צריך שימור, עכ"ל. נראה דס"ל דהשוכר חייב מן התורה, וי"ל באופן דנמצאו למדין דמקרא דביתך ילפינן דאינו חייב במזוזה אלא בבית שלו ולא בשכירות, וי"ל דלהכי הוצרך הש"ס הכא לומר מקרא דירבו ימיכם, דהא ברייתא סתמא קתני בית השותפין דחייבת במזוזה, ומסתמא מיירי אפילו באופן דאחד מן השותפין בלבד הוא דר בה, דבכהאי גוונא אנו באים לחייב לזה השותף אשר דר בה שהוא יקבע מזוזה ולא שיקבעו שניהם בשותפות, וכיון דבעינן ביתך שתהיה שלו כל שאין הבית כולה שלו לא קרינן ביתך ופטור השותף הדר בה, לכן צריך רבויה דירבו ימיכם לחייב.

אמור מעתה דלפי האמור בחמץ של שותפין דיש שיעור כזית לזה ויש כזית לזה, פשיטא דלרבנן דקיי"ל כוונתייהו דלא ממעטינן מקרא דלשון יחיד כי אם לשותפות הגוי, אבל בשותפות ישראל חייב כל זמן דשייך למימר שיעשו המצוה בשותפות, כההיא דראשית הגז, ה"ה לענין חמץ דאף דאינו עובר אלא על חמץ שלו, מכל מקום בחמץ השותפין עוברים, כיון דכל אחד ואחד עובר על חלקו שיש לו שיעור כזית, ואינו עובר על חלק חבירו כדי שנאמר איך יעבור על חמץ שאינו שלו, דהא על חלקו דוקא הוא עובר וכן חבירו, אבל בחמץ של שותפין שאין בו אלא כזית, דליכא שיעור חמץ לכל אחד ואחד דבפחות מכזית אינו עובר בכל יראה ובל ימצא, נראה דאינו עובר שום אחד מהשותפין, כיון דלא קרינן ביה שלך אי אתה רואה שהרי אינו כולו שלו שיעבור, דומיא דאתרוג וסוכה כאמור, ושותפות גוי בחמץ אף דיש שיעור כזית לכל אחד ואחד, לכאורה נראה דאינו עובר ישראל על חלקו, דבשותפות הגוי אפילו רבנן מודו דמעטינן מקרא דלשון יחיד כדאמרינן בראשית הגז [חולין ס"ט].

ד"ע דראיתי בהשובת הרשב"ש בסימן ח', שמתוך דברי התוס' דסוכה הנוכר ומתוך דברי רש"י והר"ן ז"ל שם, העלה לענין דינא דאפילו לדיון דקיי"ל דסוכה שאולה כשרה דלך בא למעט גזולה, אע"פ כן סוכת השותפין דקפדי אהדדי פסולה, דאף דעיקר קרא דלך למעוטי גזולה מכל מקום מרכתיב

לך לשון יחיד וזכתב שם דכן דע בסימן (שמ"א) נ' ועם כל זה כתב דס"ל אחר האמת מדלא כתוב לכם גזולה, יע"ש ב' הנזכרים איך אפי דקיי"ל כרבנן דנ' ממעטינן מצאנן גוי דמסתבר, א דתרווייהו בר חיוב אי יש למעט הוא ועל כרחך לומר ד דסוכה שאולה פ דומה לאתרוג דבו שותפין דבהא אפ דשאולה כשרה שותפין דאי משנו לרבנן אין למעט

שוב ראיתי למה בכורים דין דכיון דבתר הכי פטור של שותפות. אלא אורחא דקך אמרינן דנהוג ע' ממילא קיי"ל כה דכולהו בהדדי מ' מראשית הגז, וא ולכך העלה דעיטו שיש בחלק כל א הרשב"א הלזו הי מהפוסקים, ובחזי הכי, ובחידושי ד כרבי אלעאי, יע' משם הרשב"א וז הנזכרי

אב"ד לענ"ד אי כתבו דכך

זה השנה לה'

ספר
Shvadrony Shalom Mordecai
שאלות ותשובות

מהרש"ם

חלק רביעי

מביק רבינו גאון הגאונים המפורסם בכל קצוי חבל ואיים רחוקים מופהיד
והדרו רשכבהני אבי אבי רכב ישראל ופרשו מרן רב שר

שלום מרדכי הכהן וצללהי האבדיק ברעזאן

ומלפנים אבדיק פאטק ואבדיק יאולאוויץ וראבדיק ביטשאמש המאיר לארץ
ולדרים בחיבוריו היקרים ספר משפט שלום על החיים דעת תורה ונידוי
דעת על ייד והנהות וחידושים על כל השים שנדפסו בארץ הגר ושיות
מהרשים נ' חלקים וס' תכלת מרדכי עהית ועוד ועוד חיבורים אשר
עודנו המה בכתובים.

ועתה הוספנו עליהם

- א. השמטות מחלק ראשון, הדפסנו על מקומו בסוף ח"א
- ב. התשובות שנדפסו בספר משפט שלום הדפסנו ג"כ בסוף ח"א.
- ג. מאמרי הדרשות, הדפסנו בסוף חלק ב'.

יצא לאור בשתדלות נכדי המחבר זצ"ל

ע"י בית מסחר והוצאת ספרים של

יהושע אלי' גראסמאן

ניו יורק

הוצאת גראסמאן פאבלישינג הויז

Published and Distributed by
E. GROSSMAN'S PUBLISHING HOUSE
75 NORFOLK STREET
NEW YORK 2, N.Y.

18

ואיך שסיר איכא סים וחק דלטיעת רוב פוסקים גם כס"ז
 איכא טומאה של חירס כרי לעומה זס רוב פוסקים סיל
 דעכ"ה אין מטמאים באוכל ושכז הוי סים גמור וכמ"ס כס"ב
 נחשו' המרייק שורס קפ"א לכדיח דלף דספק אי רגיל לאיסור
 אס ספק ב' רגיל ספי לסיחר שוב מלפרשין לס"ס יעו"ס וכ"ס
 בוס ובפרט ד"ל דמחא אין כאן עלמח ממח אי כשיעור רובע
 או חלי סקב (וכמ"ס נח"ס ס"י מ"ד לנחר פרטי דיו"ס אל"ו)
 ובפרט דנ"ד כפי סנהב ר"מ סיו סרנס עלמח ניכרים ססס
 של נסמח וחק דמבואר ברמב"ם ק"י מטו"מ ס"ד דהוקח עלמח
 סמכוס"ח ססס של אדס מ"מ ודלי דלס יס סיכר ססס של
 נסמח אין חסס ובסחוח מני ל"ס סכונת קנרות וכוכי ד"ס
 ספק אס יס כאן טומאס כלל דמי קלח למ"ס סרלביד פיכ
 מלס"ס דגס בספק טומאס ברס"י עסור ובפרט סכנר כסחוי
 דנ"ד סיו כרסיר חך ד"ל דלילס כסחי"א נעולה דינס כרס"י
 וכמ"ס כר"ס סופ"ו דסכרוס נסס חוסספחא גבי נסילקי. חך
 דמ"מ כרי לטיעת רמב"ם כל ס"ס ברס"י רק מדרבנן טמא
 וגם לטיעת חוס"י דסוי מס"ס מ"מ נס"ס ברס"י מבואר נמני"ס
 בקריח ספר דסוי רק מדרבנן ועיין נדס ליג דנכ"ס ברס"י
 אין סורסין (וב' נכרס"ס ס"ח דסרומח) וסחוס"י ב"ב י"ס ובזס
 ח"י ססיקוח וסול חסוס דברס"י גס ס"ס טמא ולסמ"ס ניחא
 ע"ס והבין וז"ל טוב יס לנרף סכרת סב"י סכ"ל וז"ל מכל סלון
 סממי י"ל לסקל נ"ד וס' נסמ"ס מ' נססספק אי לגבי איסור
 טומאח רכנ"י חל"י נ"ון רכ"י ורס"ר אכל מכל אחרונים מוכח
 לסיכור ובפרט מחשו' סמ"א סכ"ל אכל גס לדבריו נ"ד יס
 לסקל ומ"מ אס אפסר לחסור במסך מקוס סכוא נעקר ח' אס
 וחלי טומק נכון סכנר שלל יכ"י נמקוס קדוס חסס טומאס
 וכמ"ס נחשו' חו"מ וסמ"ס אס כוא דנר קסס נסולאס רבס
 וסמ"ס ככף ויסבטל ע"ז ח"ו ספסלס נמקוס סקדוס יס
 לסקל וכמ"ס :

ד"ה נמש"ל דלח נודע שאיסור לבעלי לנאורה י"ל דויעמח
 פועל מהסי כמו בעלי דסא הפועל סוי כשומר ובעלים
 דמי וכדמוכח ביו"ד סימן קכ"ז וע' פ"ז דפרס מ"ב וכו"מ נסס
 הרלכ"ד וע"ס ברע"ב נסמ"ס פ"י ג"כ בוס [וע' נס"ס דלס מ"י
 נסחוכו נע"ב ולא נסחוכו פועלים ע"ס נסס סירוסלמי וס
 ליסב] חך דנאמח נ"ד סרו סשומר טעו"ס ודויעחו לא מעלס
 ולא מוריד כיון דאל"ו אין ימ בין איסור לסחר וכס"ג כ"י
 בקל"ס"ס סימן רל"ב סק"ב נעממ"א דלקח פכוס מן סקנעו
 דסוי נס"סס שלל נעטיו מעוס דלסעכו"ס אין ימ כלל ועיין
 ע"ס וס"ג בוס אכלגס אי נימא דליכא רובא ובעל ברוב אכתי
 מס יענח לסכנר סס"ס נססח דלח בלח לימ ביטול ברוב בלח
 הולכה סלסס ליס"מ רק דלס מנר סגוי"א חיו סכר י"ל דחולין
 סכסוסור נסל אכל מלנד דוס דוקא נאננד מן סטולס לגמרי
 וגם סרו בלח בלח יס בילס וז"ל לחלו סכסוסור לבד נסל רק
 ד"ל דברבנן יס ברורס סמחלה ס"י זס של סיסרל"ל ועיין
 ס"ס"ס ב"א חל"ח סימן מ"ס מס"א דס"י אחריו על יסרלל
 יעו"ס באורך וגם אס יס ספק אס רוב עכו"ס או יסרלל סרו
 סוי ספק חנן טעטס"ס ולס"סח סחי"י סימן סמ"ס מוחר גס
 באכילס וגם לטיעת סבי"ח ומגיל"ל י"ל דמסמחא רוב עכו"ס
 דדמנינו אין מל"ו ס"ס"י רוב יסרלל וכמ"ס ססמ"ע חסוי"ס כוס"י
 רל"א וז"ל חולין ברובא וסמ"ס לענ"ד יס לדין ולסחר סכל גס
 בלח סני נעמי דסנס סבי"ח סימן חל"ג חידש דה"ר ססס"ח
 לכמ"ס ב"א סוי כספקר וכובל נמני"א סס וסולס סט"ז סוס"י
 סס"ס סס"ג עליו וסנס סמסריפני"א נקס"י חוד"ר סימן קל"ע
 באמנע דבריו סס סט"ר ד"ל דסחוס נמחן ליכא כלל לאו
 דכ"י כיון דסחי"י לך וכוכי מחולין קל"ס דלגיל"ח או לאו דכסוב
 נגד"כס סוי פטור נסחופח מעוס דכסוב נסחוק ומסוס"י סוכס
 כ"ז (ול"ו מוסיק מנכורוס נ"ו ע"ב יס"י לך ולא של נסחופח) וחק
 דכסוב ססבחו י"ל דסיונו נעבור נעסח אכל לאו דכ"י ליכא בוס
 וסלר"ך לספל בוס ומסוק לרנבן דר"א דוקא נסחופח יסרלל
 ועכו"ס אימטיט מלך אכל סחופח יסרלל לא אימטוט ולטיעת
 סרסבי"א גס סחופח יסרלל אימטוט וכוכי סס דכ"י סחי"י ס"י
 סמ"ח ודחס דבריו וספ"ס דמקרא דלח ימלח סלור נכס"ס
 ליכא למילף כלל דססס אין כסמך של סחופח רק סבי"ח וגם
 לפמ"ס סס מדבריו רפ"ל לויכב דסחי"י עכ"ס י"ל דליכא רק
 עכס דססבחו ולא לאו דכ"י (נכמ"ס סס נדכ"י סמרדכי ועיין
 נכרס"י יו"ד ס"י רפ"ו נמ"ס בוס ונ"ד סט"ז וס"ך סס) יעו"ס
 סיטב וסנס ססל"ג"א ס"י ע"ס ספ"ס דוכ"י דעובר רק נעסס
 נססבחו מוחר לאסס"ס דנכס לא קניס ר"ש וחק דססמ"ג
 נסחוסס ונמס"ז סוס"י ס"מ סבי"ח נסס ס"י ליס"ך
 נכר סס"ג עליו נסו"ס נס"ס ס"י ז' וסבי"ח גס דכ"י סגוי"ב וגם
 כוא ססכ"ס לסקל וז"ל ס"ג נ"ד יס לסחור מס"ט כיון דסוי
 סחופח יסרלל ועכו"ס אכל ל"ע דכ"א נסרומח קו"ל דכ"ז ס
 עכו"ס מייב וברס"י חולין קל"ס ע"ב דכמ"ן דסלג"ו דמ"א וע"ס נסוס"
 וס"כ נמחן וד' סמרפני"א ל"ט ועיין ר"מ סוכ"א סוכס ל"ס ד"ס
 נסלמ"א טיסס כ"י ודוק וסמ"ס מ"ס ר"מ דנעלי ססח"ח לא
 קנו כלל כסמך כיון דסגוי"ב נסססכ סוא עכו"ס וז"ל לעכ"ס
 וכוכי מסו"ס סו"מ ח"ב סימן ק"י סססכ דגס נעטל ח"ס ורל"א
 כסמח"א סנס גס סמרפני"א על סרמב"ן ס"י נכורוס לך ל"ו
 סלר"ך לדחוס ד' סמח"א וגם נסו"ס סס"י ס"י רל"א חך
 דלפמ"ס נסס"מ ס"י קס"ב דלס נחן ככף לעכו"ס קסס סססלח
 דכסך סלו קונס ענורו וסכוס"ס מעס"י קוף סכ"ד וס"ג בוס
 אכל חני נמבורי סימן קס"ח ססח"י רליו"ס לסיסור ועכ"ס

סימן כד

ב"ס. לנרד המופלג מוסי' נ"סין לאנגטנאכר נ"י מאלווארגנא.

76

מכתבו סניעני וע"ד ססלס מכח סבריוסחיו דקלסחכס
 סכוא סייך לסבאל"ן קרפדיטלסכטלסלע נעכ"ר ווינא
 ויס בו סחופח יסרלל ועכו"ס וסמחטסק בוס כוא עכו"ס וסול
 כוכי בוס כרי דעחו ולא נודע מוס ער אסס"ס ויס כמס מלוח
 טמיר סכר ומלל"ן וכדוסס ועסח נולד ספק אס מוחר מחסס
 חנן טעטס"ס דססחופח סיסוד"ס אס כ"י יסרלל ססס אכל
 בוודל"י לא מכרו סמחך כ"י ססוד"ס ססס כוממריס מנ"ס וכנס
 ר"מ יודד דלס יס רוב עכו"ס ומיטוט יסרלל נסל של יסרלל
 נרוס וכדבריו מל"ח"י נס' חסד מסס סימן סמ"ח ועיין סו"ח
 אר"י דנע"ב ח"ס ס"י ו' באורך בוס ולכאורס עלס בלגי דסא
 בלח נודע סאיסור לימ ביטול לסיכח סס"ך סוס"י קיט מס"ס
 ולסמ"י עכ"ס מדרבנן ולסמ"ס כל"ג נחי"י דיו"ס סל"ד ידועס
 אחר לא ספ"ס ולא מוריד רק ידועס סבעלים דוקא נטו"ן ע"ס
 וז"ל נ"ד כרי לא נודע לסבעלים אס יס כאן חמך שלל נמכר
 כיון ססס חניס נ"י נעססכ כלל וז"ל לימ ביטול ברוב כלל
 וסולס נרלס לפי סמבואר נס"ס דכ"מ כ"ב ע"ב גבי יסוס סלמ"ד
 דכיון דעכ"ד דסח"י מיסכב יסוס מדעס ועחו"ס ביק ס"ח ע"ב
 ד"ס כוא דלמ"ר כלנוטין דלע"ג דלח ידעו דלקטי מיסכב יסוס
 מרסח ע"ס וכ"י בוס כיון דרנך נכך סוסי"י חמך אסס"ס סוי
 כנודע ועוד דנאמח נעלס סכ"ס"ס דכ"י סירוסלמי ס"ב דערלס
 סובל נס"ס סס מ"ג דכ"י ידועס חנירו מסו סחור וסוי נע"ו
 דלח ח"ססמ"א וז"ל סרו נדרבנן קו"ל לסקל וס"י גבי חמך
 סעטס"ס גס יס לדין מסא דממוח לא נע"ל אכל מבואר נכ"ס
 לימ דמ"מ איסור סנו נסל ונמו"ס מטילכ כ"א וס"ג ס"י
 ס"ד ונעט"ס נח"י סוף סוכס לחולין קל"ד באורך בוס ועיין
 נסמ"ג יו"ד סימן ק"ס וע' סס אר"י חל"ח סימן ט"ז ג"כ נעידון
 רוב חמך של עכו"ס ומיטוט יסרלל ד"ל ממוח לא נסל דכל
 איסור חמך חנו"י ח"י סלו וליד לחמו"ן ודחס דסמך אכ"ר רק

→ דמי וכדמוכח ביו"ד סימן קכ"ז וע' פ"ז דפרס מ"ב וכו"מ נסס
 הרלכ"ד וע"ס ברע"ב נסמ"ס פ"י ג"כ בוס [וע' נס"ס דלס מ"י
 נסחוכו נע"ב ולא נסחוכו פועלים ע"ס נסס סירוסלמי וס
 ליסב] חך דנאמח נ"ד סרו סשומר טעו"ס ודויעחו לא מעלס
 ולא מוריד כיון דאל"ו אין ימ בין איסור לסחר וכס"ג כ"י
 בקל"ס"ס סימן רל"ב סק"ב נעממ"א דלקח פכוס מן סקנעו
 דסוי נס"סס שלל נעטיו מעוס דלסעכו"ס אין ימ כלל ועיין
 ע"ס וס"ג בוס אכלגס אי נימא דליכא רובא ובעל ברוב אכתי
 מס יענח לסכנר סס"ס נססח דלח בלח לימ ביטול ברוב בלח
 הולכה סלסס ליס"מ רק דלס מנר סגוי"א חיו סכר י"ל דחולין
 סכסוסור נסל אכל מלנד דוס דוקא נאננד מן סטולס לגמרי
 וגם סרו בלח בלח יס בילס וז"ל לחלו סכסוסור לבד נסל רק
 ד"ל דברבנן יס ברורס סמחלה ס"י זס של סיסרל"ל ועיין
 ס"ס"ס ב"א חל"ח סימן מ"ס מס"א דס"י אחריו על יסרלל
 יעו"ס באורך וגם אס יס ספק אס רוב עכו"ס או יסרלל סרו
 סוי ספק חנן טעטס"ס ולס"סח סחי"י סימן סמ"ס מוחר גס
 באכילס וגם לטיעת סבי"ח ומגיל"ל י"ל דמסמחא רוב עכו"ס
 דדמנינו אין מל"ו ס"ס"י רוב יסרלל וכמ"ס ססמ"ע חסוי"ס כוס"י
 רל"א וז"ל חולין ברובא וסמ"ס לענ"ד יס לדין ולסחר סכל גס
 בלח סני נעמי דסנס סבי"ח סימן חל"ג חידש דה"ר ססס"ח
 לכמ"ס ב"א סוי כספקר וכובל נמני"א סס וסולס סט"ז סוס"י
 סס"ס סס"ג עליו וסנס סמסריפני"א נקס"י חוד"ר סימן קל"ע
 באמנע דבריו סס סט"ר ד"ל דסחוס נמחן ליכא כלל לאו
 דכ"י כיון דסחי"י לך וכוכי מחולין קל"ס דלגיל"ח או לאו דכסוב
 נגד"כס סוי פטור נסחופח מעוס דכסוב נסחוק ומסוס"י סוכס
 כ"ז (ול"ו מוסיק מנכורוס נ"ו ע"ב יס"י לך ולא של נסחופח) וחק
 דכסוב ססבחו י"ל דסיונו נעבור נעסח אכל לאו דכ"י ליכא בוס
 וסלר"ך לספל בוס ומסוק לרנבן דר"א דוקא נסחופח יסרלל
 ועכו"ס אימטיט מלך אכל סחופח יסרלל לא אימטוט ולטיעת
 סרסבי"א גס סחופח יסרלל אימטוט וכוכי סס דכ"י סחי"י ס"י
 סמ"ח ודחס דבריו וספ"ס דמקרא דלח ימלח סלור נכס"ס
 ליכא למילף כלל דססס אין כסמך של סחופח רק סבי"ח וגם
 לפמ"ס סס מדבריו רפ"ל לויכב דסחי"י עכ"ס י"ל דליכא רק
 עכס דססבחו ולא לאו דכ"י (נכמ"ס סס נדכ"י סמרדכי ועיין
 נכרס"י יו"ד ס"י רפ"ו נמ"ס בוס ונ"ד סט"ז וס"ך סס) יעו"ס
 סיטב וסנס ססל"ג"א ס"י ע"ס ספ"ס דוכ"י דעובר רק נעסס
 נססבחו מוחר לאסס"ס דנכס לא קניס ר"ש וחק דססמ"ג
 נסחוסס ונמס"ז סוס"י ס"מ סבי"ח נסס ס"י ליס"ך
 נכר סס"ג עליו נסו"ס נס"ס ס"י ז' וסבי"ח גס דכ"י סגוי"ב וגם
 כוא ססכ"ס לסקל וז"ל ס"ג נ"ד יס לסחור מס"ט כיון דסוי
 סחופח יסרלל ועכו"ס אכל ל"ע דכ"א נסרומח קו"ל דכ"ז ס
 עכו"ס מייב וברס"י חולין קל"ס ע"ב דכמ"ן דסלג"ו דמ"א וע"ס נסוס"
 וס"כ נמחן וד' סמרפני"א ל"ט ועיין ר"מ סוכ"א סוכס ל"ס ד"ס
 נסלמ"א טיסס כ"י ודוק וסמ"ס מ"ס ר"מ דנעלי ססח"ח לא
 קנו כלל כסמך כיון דסגוי"ב נסססכ סוא עכו"ס וז"ל לעכ"ס
 וכוכי מסו"ס סו"מ ח"ב סימן ק"י סססכ דגס נעטל ח"ס ורל"א
 כסמח"א סנס גס סמרפני"א על סרמב"ן ס"י נכורוס לך ל"ו
 סלר"ך לדחוס ד' סמח"א וגם נסו"ס סס"י ס"י רל"א חך
 דלפמ"ס נסס"מ ס"י קס"ב דלס נחן ככף לעכו"ס קסס סססלח
 דכסך סלו קונס ענורו וסכוס"ס מעס"י קוף סכ"ד וס"ג בוס
 אכל חני נמבורי סימן קס"ח ססח"י רליו"ס לסיסור ועכ"ס

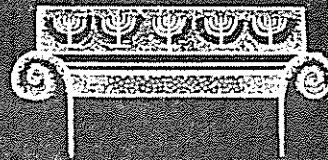
הדרה רבם

קובץ תורני

יוצא לאור על ידי

הסתדרות הרבנים דאמריקה

העורך: הרב חיים דוב שעוועל

סדרה
הרב אהרן דיכטנשטיין
הרב נחום אייזנשטיין ראב"ד אשכנז
הרב דוד שלמה שפירא

הוצאת ספרים תשכ"ו
ניו יורק

חמץ של תנות השייכת לחברת מניות

מ א ת
הרב שמואל היבנר

7 ישנן חנויות מכולת שבעליהן אינם אנשים יחידים אלא הן שייכות לחברת מניות. החברה מוציאה ומציעה מניות לקני' וכל הרוכש מניות של החברה מקבל חלק מהריווח כשיעור המניות שיש בידו. קרוב הדבר שבין בעלי המניות ישנם גם יהודים. אך המתעסקים בחנות הם נכרים והחנות ידועה כחנות של נכרים. ומתעורר ררת השאלה: מה דינו של החמץ הנמכר בחנות לאחר הפסח — היש לו דין חמץ שעבך עליו הפסח ואסור בהנאה משום קנסא. כיון דישאל שותף בו ועבר עליו על בל יראה?

השאגת ארי' בסימן פט וסימן צ דן בשאלת חמץ שחציו שייך לישראל וחציו לעכו"ם ועבר עליו הפסח ולאחר הפסח חלקו. ופסק שחלקו של עכו"ם מותר, דקיימא לן דבאיסור דרבנן יש ברירה ואמרינן דהוברר הדבר דזה הוא חלקו המגיעו משעה ראשונה. וכיון דאיסור חמץ שעבר עליו הפסח הוא רק קנסא דרבנן, אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שזה הי' חלקו של עכו"ם מתחלה והוי לי' חמץ של עכו"ם שעבר עליו הפסח ומותר. השאגת ארי' המציא עוד סברא שעל פי' מותר גם חלקו של ישראל. וסברתו היא דברבנן אולינן תמיד לקולא. אם יש קולא לומר דיש ברירה — אמרינן יש ברירה ואם יש קולא לומר אין ברירה — אמרינן אין ברירה. לפיכך מה שעתה אחר החלוקה ביד ישראל, אמרינן שזה הי' חלקו של נכרי ומותר לאחר הפסח. לפי זה שני

החלקים מותרים לאחר החלוקה: חלקו של נכרי מותר משום דיש ברירה ואמרינן שגם מתחלה הי' חלק זה של נכרי ולא הוי חמץ שעבר עליו הפסח. וחלקו של ישראל גם כן מותר משום דאין ברירה ואמרינן שזה הי' חלקו של נכרי, כיון דזה ספק דרבנן ואולינן בי' לקולא.

אבל המקור חיים סימן תמח השיג על מה שפסק השאגת ארי' דגם חלקו של ישראל מותר משום דבזה אמרינן אין ברירה להקל, מהא דמבואר בעירובין לו, ב, גבי עם הארץ שאמר לחבר (ההולך לקנות ירק לעצמו): קח לי אגודה של ירק (והחבר קונה דמאי לעצמו ובשביל עם הארץ). חכמים אומרים דהחבר חייב לעשר קודם שנותן לעם הארץ אף בדבדמאי הקילו, דאמרינן אין ברירה ואפשר שאגודה זו שנותנה לעם הארץ היא של חבר וחבר אינו רשאי ליתן משלו לעם הארץ דבר שאינו מתוקן. אלכא דאי אמרינן אין ברירה, להומרא אמרינן אף על גב דהוי רק ספק דרבנן.

גם החק יעקב בסימן תמח ס"ק ב פסק בחמץ שישראל ונכרי שותפים בו בחלקים שוים ועבר עליו הפסח ואחר הפסח חלקו דחלקו של ישראל אסור בהנאה וחלקו של נכרי מותר בהנאה, דאמרינן יש ברירה, כיון דחמץ שעבר עליו הפסח אסור רק מדרבנן משום קנסא.

ורבים תמהו על הא דחלק הנכרי מותר, הא מכל מקום אחריות החמץ על הישראל היתה בפסח קודם החלוקה, כלומר שאם

הי' נגנב חלק הנכרי הי' מתמעט חלקו של ישראל, אם כן הרי הוא כחלקו של ישראל, ולמה מותר? הבית אפרים בסימן מה תירץ תמיהה זו, דהכא אין אחריות כלל על ישראל, אם היו כאן למשל ארבעה ככרות ועכשיו הגיעו שני ככרות לחלקו של הנכרי, ואמרינן דיש ברירה ונתברר ששני ככרות אלו הם חלקו של הנכרי המגיע לו משעה ראשונה, אם כן אם הי' נגנב בפסח אף על פי שעל ידי זה הי' מתמעט חלק הישראל, מכל מקום אין זה רק שהישראל הי' צריך ליתן בטעות מחלקו לעכו"ם, ואילו היו יודעים שחלק הנכרי הוא שנגנב, לא הי' צריך ליתן לו מחלקו כלום, שהרי אילו הי' הכל נגנב לא הי' הישראל צריך לשלם. אחריות כזו לא מיקרי אחריות כלל, לכן השבינן לי' לגמרי כחלקו של הנכרי, ועוד השיג המקור חיים על השאגת ארי', הא הכא כחד בחד דמי דאפילו באיסור דרבנן אסור, כיון דיש כאן שני חלקים, החלק האסור של ישראל והחלק המותר של הנכרי ואינו יודע איזה חלק הוא המותר — זה דמי ממש לאיסור והיתר שנתערבו חד בחד דאסור, וכוננתו דהוי כספיקא דרבנן במקום דאתחזק איי סורא, כמבואר בש"ך יורה דעה סימן קי בכללי ספק ספיקא ס"ק כא דתערובת חד בחד אפילו באיסור דרבנן הוי נאתחזק איסורא. אבל בתשו' ארי' דבי עילאי חלק ארי' סימן ו דחה השגה זו, דהשאגת ארי' פוסק כהפסח ומנחת יעקב בקונטרס הספיקות ס"ק לו ולו דהולקין בזה על הש"ך, ובאמת דעת הש"ך קשה להולמה, איך אפשר לדמות תערובת חד בחד לאתחזק איסורא? הרי ע"י חוקה משוינן כודאי וכדקיימא לן (בקדרשין פ, א) סוקלין ושורפינן על החזקות, מה שאין קו תערובת חד בחד דנהי דמביאין עלה

